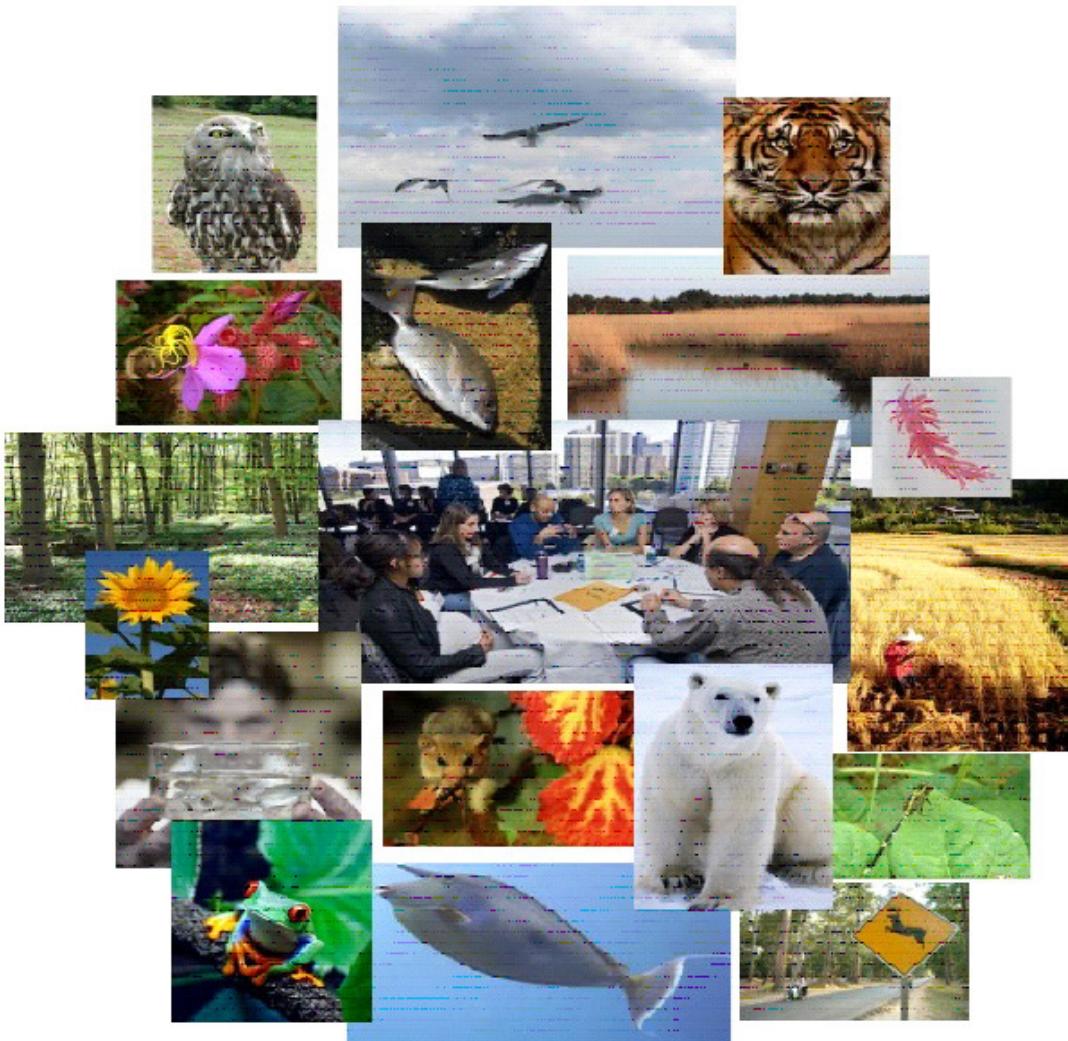

ଜୈବବିଧିତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ

ନାଗରିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଚନା ପୁସ୍ତିକା

ଜେବ ବିବିଧତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ୨୦୧୭ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଭାଗ ନେଉଥିବା ନାଗରିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ତେନିସ୍ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଚେକନଲୋଜି ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ପରିଯୋଜନାର ସମସ୍ତ ଅଂଶଗ୍ରୂହଣକାରୀ ଆୟୋଜକଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପରିଯୋଜନା ଓ ଅଂଶଗ୍ରୂହଣକାରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଡେବେଲପ୍‌ମେଂଟ୍ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଡେଖନ୍ତୁ ।

ଲେଖକ ଓ ସଂପାଦକ

ମାର୍କ୍‌ସ୍ ସ୍କ୍ରିଟ, ହେଲଗ ଗୋର୍ଜ୍‌ଵିନ, ଏଣ୍ଟ୍ରିଡ୍ କୁପନର, ବାୟୋପାକସନ କେ ଜି (ଆଣ୍ଟିଆ) www.biofaction.com ;
ବେର୍ନ ବେଡ଼, ଷେଟ୍, ସୋରେନ ଗ୍ରାମ : ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ପରିଯୋଜନାର ସଂଯୋଜକ । ତେନିସ୍ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଚେକନଲୋଜି www.techno.dk;

ଯୋଗଦାନ : ସାରେନ, ମାର୍କ୍ ଜେମ୍‌ସ୍ନାଇଟ, ପରିଯୋଜନା ଅଧିକାରୀ, ତେନିସ୍ ନେଚର ଏଜେନ୍ସି, ପରିବେଶ ମନ୍ଦିରାଳୟ, ତେନ୍‌ମାର୍କ୍ ଏବଂ ନିଲପ୍‌ରେଟ୍, ବରିଷ୍ଟ ପରିବେଶ ଅଧିକାରୀ ଜେବିଧତା ଚୁକ୍କିନାମା ସଚିବାଳୟ ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପଦେଖାଗଣ :

ଏହି ଗୋଷା ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତି ଯେ ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ସ୍ଵଚ୍ଛନାମାନ ସେମାନେ ପଚାରିବାକୁ ଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ପାଇଁ ଠିକ୍ ଯଥେଷ୍ଟ ଓ ସନ୍ତୁଳିତ ଅଟେ । କୋପେନହେଗେନ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଲୟର ସେଷ୍ଟର ଫର୍ମ ମାକ୍ରୋଇକୋଲୋଜି, ଇଭଲ୍ୟୁସନ, ଆଶ୍ରମ କ୍ଲାନମେଟ୍ ଦ୍ୱାରା ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ଦର୍ଭ ରକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା ।

ସଦସ୍ୟଗଣ : ଆଣ୍ଟିର ଉକ୍ତସନ, ପ୍ରଫେସର, ଇକୋଲୋଜି ଓ ଇଭଲ୍ୟୁସନର ବାୟୋଲୋଜି, ପ୍ରିନ୍ସଟନ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ ଆମେରିକା, କାରଷେନ, ରାବେକ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ସେଷ୍ଟର ଫର୍ମ ମାକ୍ରୋଇକୋଲୋଜି, ଇଭଲ୍ୟୁସନ, ଆଶ୍ରମ କ୍ଲାନମେଟ୍, କୋପେନହେଗେନ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ତେନ୍‌ମାର୍କ୍, ହାବେଲ ଶୋକେଲୁ ଥମ୍‌ସନ, ପିଏର୍‌ଟି, ଆସିଷ୍ଟାନ୍ ଡାକରେକ୍ଟର ଫର୍ମ ପାର୍ଟନରସିପ୍, କାପାରିଟି ଆଶ୍ରମ୍‌ପ୍ରୋଟିକ୍, ବାର୍ତ୍ତ ଲାଇପ୍, ଇଶ୍ଵର ନାସନାଲ, ଇଂଲଣ୍ଡ, ନିଲ ବରଗୀସ, ପ୍ରଫେସର ସେଷ୍ଟର ଫର୍ମ ମାକ୍ରୋଇକୋଲୋଜି, ଇଭଲ୍ୟୁସନ ଆଶ୍ରମ କ୍ଲାନମେଟ୍, କୋପେନହେଗେନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ତେନ୍‌ମାର୍କ୍, ଡେଞ୍ଜୁନଲି, ପ୍ରଫେସର, କଲେଜ, ଅଫ୍, ଏନ୍‌ଡାଇରନ୍‌ମେଷାଲ ସାଇନ୍ସ, ଫେଙ୍କି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ଚୀନ ।

ଇଂରାଜୀ ଲେଖା ଓ ପୁସ୍ତକ ପଠନ : ମାଇକେଲ ଷାକୋଡ଼ିସ୍, ରିଏନା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ଅଣ୍ଟିଆ ।

ଲେ ଆଇଟ୍ : ବାୟୋ ପାକସନ,

ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ : ବାୟୋପାକସନ, ଆଇଷ୍ଟକ, ଦୋରଗନ ମାଡ଼୍‌ସେନ, ନେଚର ଷୀରେଲ୍ସନ, www.views.org ବୋଷନ, www.views.org ଦଶିଣ ଆଫ୍ରିକା ।

wwwviews – ପ୍ରାୟୋଜକ : ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପ VILLUM ପାଉଣ୍ଡେସନ, ଡାନିସ୍ ମିନିଷ୍ଟ୍ ଅଫ୍, ଏନ୍‌ଡାଇରନ୍‌ମେଷାଲ ଓ କାପାନ ଜେବ ବିବିଧତା ଫର୍ମ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟୋଜିତ । ସେମାନଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳ ବା ଦେଶରେ www.views.org ସଭା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଯୋଗାତ୍ମକ ନିମନ୍ତେ ଜାତୀୟ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅଂଶୀଦାରଗଣ ଦାୟୀ ଅଟେ ।

ISBN (ଇଂରାଜୀ ସଂପରଣ ପାଇଁ)

(ISBN 10) 87-91614-62-7

(ISBN 13) 978-87-91614-62-0

ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରାୟୋଜକ <http://www.biobiodiversity.org> ରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି ।

ମୂଳ ଇଂରାଜୀ ପୁସ୍ତକର ସବୁ : ଡାନିଶ ବୋର୍ଡ୍ ଅଫ୍ ଚେକନଲୋଜି କୁନ୍ ୨୦୧୯ ।

ନାଗରିକମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଥ୍ୟ

ଜୁନ୍ ୨୭, ୨୦୧୨

ସୂଚୀପତ୍ର

୦.	ପୂର୍ବାଭାଷ	୩
୧.	ଜୈବବିଧତାର ଉପକ୍ରମଣିକା	୫
୧.୧	ଜୈବବିଧତା କଣ ?	୫
୧.୨	ଜୈବବିଧତାରୁ ଲାଭ	୭
୧.୩	ସଙ୍କଟରେ ଜୈବବିଧତା	୮
୧.୪	ଜୈବବିଧତା ଚୁକ୍କିନାମା (CBD)	୮
୧.୫	ଜୈବବିଧତା ଉପରେ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ମତାମତର ଆବଶ୍ୟକତା	୯
୨.	ସ୍ଥଳଭାଗରେ ଜୈବବିଧତା	୧୦
୨.୧	ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ଵରକ୍ଷା	୧୦
୨.୨	ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳ ହାସକୁ ରୋକିବା	୧୧
୨.୩	ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବାଷଣମିରେ ପରିଣତ କରିବା	୧୧
୩.	ସମ୍ବୁଦ୍ଧରେ ଜୈବବିଧତା	୧୨
୩.୧	ମାତ୍ରାଧୂଳି ମାଛ ଧରିବା	୧୨
୩.୨	ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର	୧୨
୩.୩	ଗଭୀର ସମ୍ବୁଦ୍ଧରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ସ୍ଵରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ	୧୯
୪.	ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ବଣ୍ଣନ	୨୦
୪.୧	ଜୈବବିଧତା ସ୍ଵରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅର୍ଥ	୨୦
୪.୨	ସମ୍ବଲ ଓ ସୁବିଧାର ବଣ୍ଣନ : ନାଗୋଯ୍ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍	୨୧
	ସଂପ୍ରସାରିତ ଅର୍ଥ	୨୪
	ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା ଓ ଉତ୍ସ	୨୪

୦. ପୂର୍ଣ୍ଣଭାଷ

ଜେବବିଧତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ଆଲୋଚନାଚକ୍ରକୁ ସାଗତ ! ବିଶ୍ୱରେ ଜେବବିଧତା ହ୍ରାସ ଉପରେ କ'ଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ – ଏ ବିଷୟରେ ରାଜନୈତିକ ନେତୃବୁଦ୍ଧ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ଆଲୋଚନାଚକ୍ରକୁ ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ନିମନ୍ତଣ କରିଛୁ । ପୃଥିବୀରେ ରହିଥିବା ବହୁବିଧ ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ଜୀବନର ସମାହାର ହେଉଛି ଜେବ ବିଧତା । ସ୍କୁଲ ଭାଗ ଓ ଜଳ ଭାଗରେ (ମଧ୍ୟର ଜଳ ଓ ସମୁଦ୍ର ଜଳ) ରହିଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଉତ୍ତିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଏବଂ ଅଣୁଜୀବ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ବିଗତ ୩୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ମଣିଷର ଚାହିବା ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଜେବ ବିଧତାର ଯଥେଷ୍ଟ କଣ୍ଠ ଘଟିଛି ।

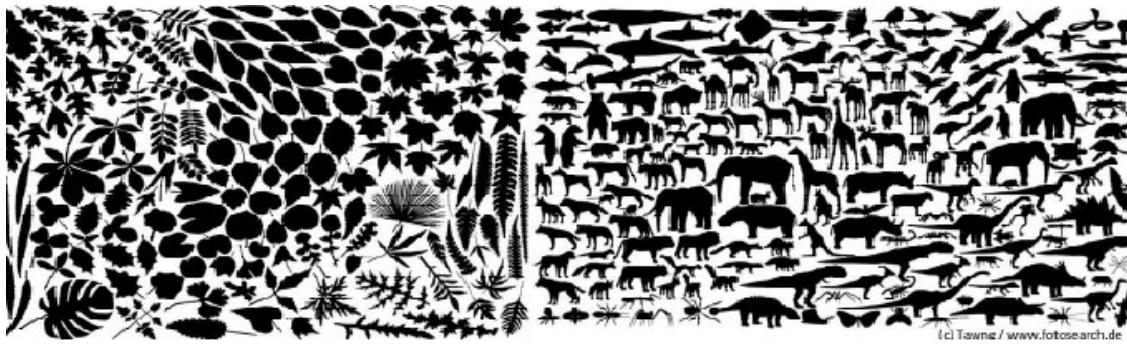
ଅଞ୍ଚୁର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ମଣିଷକୁ ଅନେକ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସେବା ମିଳିଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ପରିଷକ୍ଷନ୍ତ ଜଳ ଓ ବାୟୁ, ଖାଦ୍ୟ, ଜାଳେଣି, ତତ୍ତ୍ଵଜାତୀୟ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ଔଷଧ, ଉର୍ବରମାଟି, ଉତ୍ତିଦ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ, ଫ୍ରେଶ ଓ ପ୍ରାଣୀସମ୍ପଦ ରହିଛନ୍ତି । ଜେବ ବିଧତା ଯେତେ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟମଧ୍ୟ ହେବ ସେହି ଅନୁସାରେ ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନର ଆବିଷ୍କାର ସହଜ ହେବା ସହିତ ଅର୍ଥନେତିକ ବିକାଶ ଘଟିବ । ଏଥୁସହିତ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜନିତ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ବନ୍ଧାନ ହେବା ସହଜ ହେବ । ଜେବ ବିଧତା କେବଳ ଜୀବନର ଆଧାର ନୁହେଁ, ବରଂ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର କଣ୍ଠ ହେଲେ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଲୋକ ପ୍ରଭାବିତ ହେବେ । ଏହାକୁ କିପରି ସୁରକ୍ଷିତ ରଖାଯିବ, ସେ ନେଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ଆଲୋଚନାଚକ୍ରରେ ଜେବ ବିଧତାର କଣ୍ଠ ଓ ଏହାର ସଂରକ୍ଷଣ ଉପରେ ନିଜର ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିବ । ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ଜେବ ବିଧତା ବିଷୟରେ ସାଧାରଣ ସ୍ଥତନା ଦେବା ସହିତ କ'ଣ କରିଥିଲେ ଏହାର କଣ୍ଠକୁ ରୋକାଯାଇପାରିବ – ସେ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ୨୦୧୭ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୧୫ ତାରିଖରେ ହେବାକୁ ଥିବା ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଜନମତ ଆଲୋଚନାଚକ୍ର ପାଇଁ ଏହା ତଥ୍ୟ ଯୋଗାଇବ । ଏଠାରେ ଭାଗନେବା ପାଇଁ ଜେବ ବିଧତା ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜ୍ଞାନର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

ଡାରତରେ ୨୦୧୭ ମସିହା ଅକ୍ଷୟୁତର ମାସରେ ହେବାକୁ ଥିବା ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଜେବ ବିଧତା ବିଷୟରେ ସନ୍ନେଲନର ଏକାଦଶ ସଭାରେ (COP 11) ଆଲୋଚନା ହେବାକୁ ଥିବା ବିଷୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀରେ ଜେବ ବିଧତାର ଅବଶ୍ୟ ରୋକିବା ପାଇଁ ନାତି ନିର୍ଭାରଣ ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏଠାରେ ଯୋଗଦେବେ । ଏହି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ଆପଣଙ୍କ ମତାମତକୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧି ଓ ନାତି ନିର୍ଭାରଣକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ଏହି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରରେ ଭାଗନେବା ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ ଜେବ ବିଧତା ହ୍ରାସକୁ ରୋକିବା ମତକୁ ଆପଣ ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି । ଏହି ମତର ସପକ୍ଷ ବା ବିପକ୍ଷରେ ଆପଣ ମତ ପ୍ରଦାନ କରିପାରନ୍ତି । ଜେବ ବିଧତା ସହିତ ସଂପ୍ରଦାୟ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଅର୍ଥନାତି, ବିକାଶ, ନ୍ୟାୟ ଓ ନିଷ୍ପକ୍ଷତା ସହ ସଂପ୍ରଦାୟ । ସେଥିପାଇଁ ନାତି ନିର୍ଭାରଣକାରୀ, ଶିକ୍ଷସଂସ୍ଥା, ବିଶେଷଜ୍ଞ ଓ ସେଇବେବା ସଂଗଠନ ସହିତ ସାଧାରଣ ନାଗରିକଙ୍କୁ ଏହି ବିଭିନ୍ନରେ ସାମିଲ କରାଯିବା ଦରକାର । ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପୃଥିବୀର ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ଭାରଣ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହାର ଫଳାଫଳ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ମତାମତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ତେଣୁ ନିଜସ ମତ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ ।

એહી પુણીકા કિપરિ પઢાવે ? એથું ચારોટી ભાગ રહ્યો છે । પ્રથમ ભાગ જેને બિદિહતા ઉપરે આધારણ સૂચના, એહાર સ્વીતિ ઓ અબન્ધય એવં જેને બિદિહતા અબન્ધય કિપરિ આમ ઉપરે પ્રભાવ પકાઇબ, તાહા ઉલ્લેખ અછી । જેને બિદિહતા સહ સંપૂર્ણ આન્દોલનિક રૂક્ષિનામા બિન્દુય મધ્ય ઉલ્લેખ અછી । દૂસીય ભાગ રે સ્વુલ્લભાગને જેને બિદિહતા ઉપરે બિશદ આલોચના કરાયાયે છે । કૃષીકાર્યાંદ્ર દ્વારા કિપરિ જેને બિદિહતા પ્રભાવિત હોયે છે, પ્રાકૃતિક સ્વીન ઓ જેને બિદિહતાની સંરક્ષણ પાછું ક'ણ કરાયિબ, યે બિન્દુયને વર્ણના કરાયાયે છે । પૃથ્વીની દુલ્હન-તૃતીયાંશ અંશની દખલ કરિથુબા સામુદ્રાન જેને બિદિહતા બિન્દુય તૃતીય ભાગને રહ્યો છે । મન્દ્રાંશુય ઓ સામુદ્રીક જેને બિદિહતા અજાંજાભાવે જરૂરી છે । મન્દ્રાંશુય સમ્પદનું કિપરિ સુરક્ષિત રખાયાય પારિબ, પ્રબાળ પ્રાતીરકું કિપરિ સુરક્ષા દિાયિબ એવં સુરક્ષિત સામુદ્રીક અંશની પ્રતિષ્ઠા બેને કિ કિ સમયાં દેખાયાયથાએ, તાહા એઠારે આલોચના કરાયાયે છે । તૃતીય ભાગ રે સમયાંઓ ઓ સુરિધાર બિશ્વ પ્રરચન વર્ણન બિન્દુયને આલોચના કરાયાયે છે । જેને બિદિહતા સંરક્ષણ નિમાન્ત્રે કિપરિ અર્થી સંરક્ષણ કરાયિબ ઓ એહી અર્થેકું કિપરિ ઉપયુક્ત બયન કરાયિબ, તાહા એકાદશ કપ (COP 11) સંસ્ક્રિતનાર પ્રમુખ બિન્દુય અટે । ૨૦૧૦ માયારે કરાયાયથુબા આન્દોલનિક રૂક્ષિનાગ્રાંધી પ્રોગ્રામની રીતે બિન્દુયને મધ્ય આલોચિત હોયે છે । એહાદ્વારા અન્ય દેશની જેને બિદિહતાની બયનહાર ઓ એહી સમયની બયનહાર કરી મિલુથુબા લાભની વર્ણન બિન્દુય મધ્ય આલોચના કરાયાયે છે ।

એહી પુણીકા કિપરિ પ્રસ્તુત કરાયાયથુલા: બિશ્વબ્યાપી જનમતેર સંયોજક તાનિશ બોર્ડ અફ ચેકનલોજી સહયોગને ભિંદનાર બાયોપાક્સન તરફાનું એહી પુણીકા રજના કરાયાયે છે । એથું દિાયાયથુબા તથાંકું એક દેખાનિક પરામર્શદાતા મણ્ણલી સમાન્યા કરિછેને ।

ભિંદના, જુન, ૨૦૧૯

୧. ଜେବ ବିବିଧତାର ଉପକ୍ରମଣିକା

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାସରେ ବିଶ୍ୱର ଜେବ ବିବିଧତା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦ ଓ ବିଷୟମାନଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ବିଗତ ୩୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଓ ଏହାର କାରଣ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯିବା ସହିତ ସମ୍ବାଦ୍ୟ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଷୟ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଅଧ୍ୟାସରେ ଜେବ ବିବିଧତାରୁ ମିଳୁଥିବା ଲାଭ ସହିତ ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଯୋଗୁଁ ବ୍ୟକ୍ତ, ଦେଶ ଓ ପୃଥିବୀ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

୧.୧ ଜେବ ବିବିଧତା କଣ ?

ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ଜେବ ବିବିଧତା ବା ଜେବିଜ ବିବିଧତା ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ରହିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜୀବଙ୍କୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ସ୍କୁଲଭାଗ, ମଧୁରଜଳ ଓ ସୁମଦ୍ରରେ ରହିଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଉଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଅଣୁଜାବ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୂତ । ତିନୋଟି ପ୍ରତିରେ ଜେବ ବିବିଧତା ଘର୍ଥାଏ, ଯଥା : ଜାତି, ପରିବେଷନୀ ଏବଂ ଆନୁବଂଶିକ ସ୍ଵଚନା (ବାକସ ୧.୧ ଦେଖନ୍ତୁ) ।
ପୃଥିବୀର ସ୍କୁଲଭାଗ, ମୃତ୍ତିକା, ମଧୁରଜଳ ଓ ସମୁଦ୍ରରେ ପ୍ରଯ୍ୟ ୧୦ ରୁ ୩୦ ନିୟୁତ ପ୍ରକାରର ଉଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଅଣୁଜାବ ରହିଥାନ୍ତି । ଏପାବତ୍ ୨ ନିୟୁତ ପ୍ରକାରର ଉଭିଦକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ସେସବୁର ବୈଜ୍ଞାନିକ ବର୍ଣ୍ଣନା ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇପାରିଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ୧୫୦୦୦ ନୂତନ ଜାତିର ଜୀବ ଆବିଷ୍କାର କରୁଛନ୍ତି । କେତେକ ଜାତି ପୃଥିବୀ ସାରା ଦେଖାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବିରଳ ଅଟନ୍ତି । କେତେକ ଜାତିର ଜୀବ କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଉଦାହରଣ ସରୂପ, କେତେକ ଜାତିର ଜଙ୍ଗାରୁ କେବଳ ଅଷ୍ଟକିଲିଆରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ଏହା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ମିଳି ନଥାଏ । ଅନେକ ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ଉଭିଦ କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଜୀବ, ଏମାନେ ରହୁଥିବା ପରିବେଷନୀ

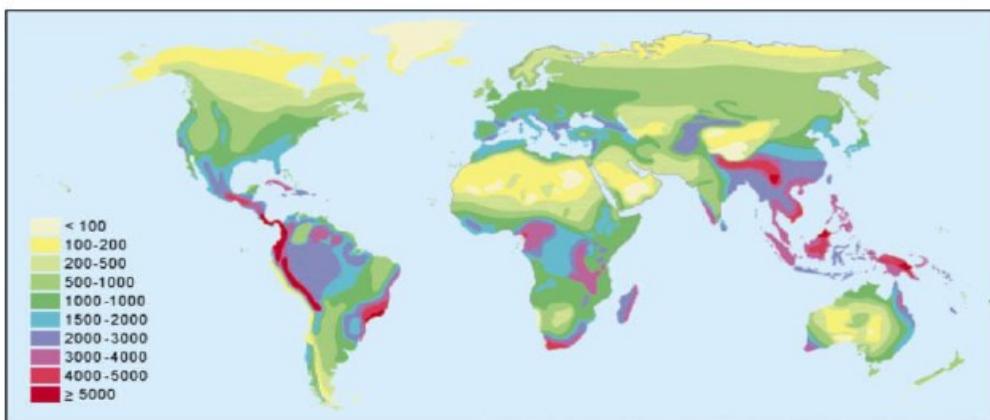
ବାକସ ୧.୧

ତିନି ପ୍ରତିରେ ଜେବ ବିବିଧତା ରହିଥାଏ ।

୧. ଜାତି ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରକାରର ଉଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ବା ଜୀବାଣୁ । ଉଦାହରଣ ସରୂପ : ମହୁମାଛ, ଯିଷ୍ଟ, ଲାଲ କଙ୍ଗାରୁ, ପାସିପିକ କୁଣ୍ଡିନ, ଚୁନା ଇତ୍ୟାଦି । ଏକ ଜାତିର ଜୀବମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକାରର ଆନୁବଂଶିକ ସ୍ଵଚନା ଥାଏ ଓ ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ପ୍ରଜନନ କରିଥାନ୍ତି ।
୨. ପରିବେଷନୀ ଏକ ସ୍ଥାନ ଯଥା ହୁଦ, ଜଙ୍ଗଳ, ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଣର ବା ମରୁଭୂମି ହୋଇପାରେ ଯେଉଁଠି ଉଭିଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଜୀବାଣୁ ରହିଥାନ୍ତି ଓ ପରମର ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାନ୍ତି ।
୩. ଆନୁବଂଶିକୀ ସ୍ଵଚନା : ଗୋଟିଏ ଜୀବ କିପରି ଦେଖାଯିବ, କେଉଁଠି ରହିପାରିବ ବା କିପରି ପ୍ରଜନନ କରିବ ସେ ବିଷୟରେ ବଂଶଗତ ମାନଚିତ୍ର ଜୀବ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଜୀବ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ପ୍ରତ୍ୱେଦ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ ।

ও যেমানক মধ্যে রহিথুবা সংপর্কের যথাহার হেଉছি জেইব বিবিধতা। উদাহরণ ঘরুপ যমুনারে রহিথুবা শুন্দি উভিদ (পাইগোপুঞ্জচন) যৌরশক্তিকু ব্যবহার করিথাএ। পাইগোপুঞ্জচনকু শুন্দি প্রাণী খাইথান্তি। এহি শুন্দিপ্রাণীকু বৃহত প্রাণী যথা বিভিন্ন প্রকারের মাছ, পরায়প বা শন্যপায়ী প্রাণী খাইথান্তি। যমুনা শৈবাল ও মাছকু পৃথুবার কোটি কোটি লোক খাইথান্তি। বিকাশগাল ও বিকশিত দেশ রে অনেক লোক যামুনাক খাইয়ে উপরে নির্ভর করিথান্তি। তেন্তু অনেক লোকক জাবিকার আধার হেউছি জেইব বিবিধতা।

বিভিন্ন জাবক অনেক সংশ্যক জাতি দেশায়াতথুবা কেতেক স্থানকু জেইব বিবিধতা হচ্চ স্বচ্চ কুহায়াএ। কেবল অক্ষুষ্ণ বন্য স্থুলীরে যে অনেক জাতির জাব মিলিবে, তাহা কহিবা ঠিক নহেঁ। অনেক বর্ষ পূর্বৰু গ্রাম নিকটরে থুবা পরিবেশকু মশিষ প্রভাবিত করিবা সহিত এহার যত্ন নেজথাএ। তাহা চাষজমি, জঙ্গল বা ডেশপ্রান্তৰ হোকপারে। যত্নৰ যথ ব্যবহার হেলে এহি সবুজিমাভৱা স্থানৰে অনেক প্রকারের জাবজন্ম বায় করিথান্তি। পৃথুবার অনেক অঞ্চলৰে যহুৱাকুরণ, শিক্ষায়ন ও জনসংশ্যা বৃক্ষিযোগুঁ এহি স্থানমানক প্রতি বিপদ পৃষ্ঠি হোকছি। এথুবহি যেমন্দুর সুরক্ষা পাই লোকমানে ব্যবহার কুহুবা জ্ঞান ও জার্যকুম প্রতি মধ্য বিপদ পৃষ্ঠি হোকছি।

চিত্র ১.১ : পৃথুবার কেতেক স্থানৰে অন্য স্থান অপেক্ষা অধুন জেইব বিবিধতা দেখুবাকু মিলে। এটাৰে উভিদ বিবিধতাৰ এক মানচিত্ৰ প্ৰদৰ্শিত হোকছি। প্ৰতি ১০,০০০ বৰ্গ কিলোমিটৰৰে রহিথুবা উভিদ সংশ্যাকু বিভিন্ন চঞ্চলবাৰা চিহ্নিত কৰায়াকছি। (ভেস, বাৰ্লিংট ও অন্যমানে, ১৯৯৯, সংশোধুত)

১.৯ জেইব বিবিধতাৰ লাভ

জেইব বিবিধতাৰ নিজস্ব মূল্য রহিছি : পৃথুবার যমন্ত্র সংস্কৃতি এহার পৱনপৰা, ধৰ্ম, আধাৰুকতা, শিক্ষা, যাস্তু বা অবস্থাৰ বিনোদন মাধ্যমৰে প্ৰকৃতি, ভূমি ও জাবজন্মতৰ মহত্ব প্ৰতিপাদিত কৰিথাএ। মশিষ যমান মধ্য জেইব বিবিধতা এবং এহার যামন্ত্রা ও যেবা উপরে নির্ভৰ কৰিথাএ।

ସାମଗ୍ରୀ :

ଜଙ୍ଗଳ, ମଧୁର ଜଳ, ମୃତ୍ତିକା ଓ ସମୁଦ୍ର ଆଦି ପରିବେଷ୍ଟନୀର ଗଠନ ପାଇଁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣୀ, ଉଭିଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୀବ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏଟି । ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୈବ ବିବିଧତା ରହିଥିବା ଏକ ଉତ୍ତମ ପରିବେଷ୍ଟନାରୁ ମଣିଷ ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଜନ୍ମ ଜାତୀୟ ପଦାର୍ଥ, କାଠ, ଜୈବ ଇନ୍ଦ୍ରନ, ଔଷଧ ଏପରିକି ନିର୍ମଳ ଜଳ ମିଳିଥାଏ । ଜୈବ ବିବିଧତା ମଧ୍ୟ ନୃତ୍ତନ ଫ୍ରେଶ୍ ଓ ଗୁହପାଳିତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଉଷ୍ଣ ଅଚେ । କାରଣ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବନ୍ୟଜାତିରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏଟି । ପ୍ରାଣୀ, ଉଭିଦ ଓ ଅଣୁଜୀବମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମିଲୁଥିବା ଅନେକ ପ୍ରାକୃତିକ ପଦାର୍ଥରୁ ମଣିଷର ସାମ୍ବ୍ୟ ପାଇଁ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ସେବା :

ଜୈବ ବିବିଧତାରୁ ମିଲୁଥିବା ସେବାମାନ (ପରିବେଷ୍ଟନୀ ସେବା) ମାଗଣୀରେ ମିଳିଥାଏ ଓ ଏହାକୁ ଅପରିହାର୍ୟ ମନେ କରାଯାଇଥାଏ । ଉତ୍ତମ ସର୍ବତ୍ର ଉଭିଦର ଅଭିଭୂତ ନିମନ୍ତେ ଜୀବାଣୁମାନେ ଖାଦ୍ୟସାର ଯୋଗାଇଥାଏଟି ଏବଂ ସବୁଜ ଉଭିଦ ଅମ୍ବଜାନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ପଥରରୁ ମୃତ୍ତିକା ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ବୃକ୍ଷଜଳ ଓ ବାୟୁ ପ୍ରବାହ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ମୃତ୍ତିକାର ଉର୍ଚରତା ବୃଦ୍ଧ ପାଇଁ ଉଭିଦ ଓ ଜୀବାଣୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏଟି । ପୃଥିବୀର ତିନି ଚତୁର୍ଥୀଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ସମୁଦ୍ର ରହିଛି । ଏହା ବିପୁଳ ପରିମାଣର ଜଳ ଧାରଣ କରିଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଜିନିଷକୁ ମହାସାଗର ବହୁ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବହନ କରିଥାଏ । ଏହା ପୃଥିବୀର ଜଳବାୟୁକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ସହିତ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇଥାଏଟି । ସମୁଦ୍ରରେ ଥିବା ଶୁଦ୍ଧ ଶୌଭାଗ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣର ଅମ୍ବଜାନ ନିର୍ଗତ କରିଥାଏଟି ଯାହାକୁ ମୁଲଭାଗରେ ଥିବା ପ୍ରାଣୀମାନେ ପ୍ରଶାସରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏଟି । ଏଥୁସହିତ ଇନ୍ଦ୍ରନ ଜଳିବା ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଅଙ୍ଗାରକୁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ନେଇ ଏହା ଗଛିତ ରଖିଥାଏ ।

ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ ମଣିଷକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିଛି । ଉପକୂଳ ନିକଟରେ ଥିବା ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଭିଦମାନେ ଖାଦ୍ୟସାର ଗଛିତ କରି ଉପଲବ୍ଧ କରାଇଥାଏଟି, ନଦୀନାଲିର ଆବର୍ଜନା ଜଳକୁ ଛାଣିଥାଏଟି ଏବଂ ଝଡ଼ବାତ୍ୟ କବଳରୁ ଉପକୂଳକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିଥାଏଟି । ଉପକୂଳରେ ଥିବା ମାଛ ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ଶୌଭାଗ୍ୟ ମଣିଷ ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇଥାଏଟି । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଖତ, ଔଷଧ, ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ, ଗୁହସାମଗ୍ରୀ ଓ ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇଥାଏଟି । ସାଗରର “ବୃକ୍ଷ ଜଙ୍ଗଳ” ହେଉଛି ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚାର । ତାହା ମାଛ ଯୋଗାଇବା ସହିତ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇଥାଏ ଓ ଜଳବାୟୁକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ । ଅର୍ଥନେତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୫୦ କେଟିରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏଟି । ଅନେକ ବିଜଣିତ ଓ ବିଜାଗଣାଳ ଦେଶ ଏବଂ ଦୀପପୁଞ୍ଜ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଜୀବିକା ପାଇଁ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏଟି ।

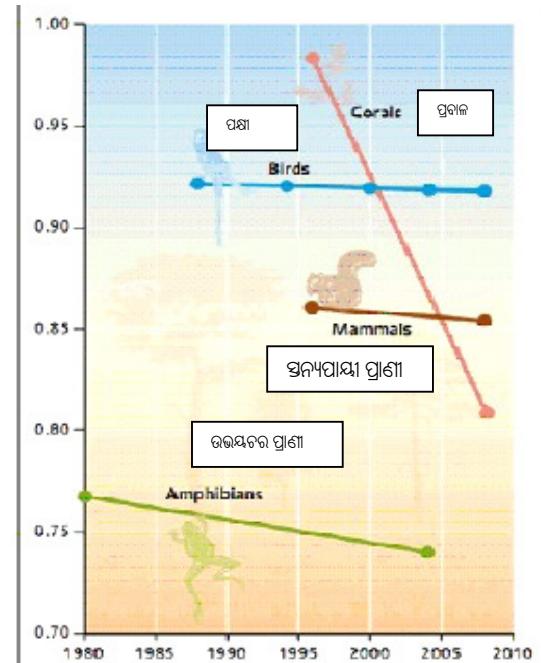

ଚିତ୍ର ୧.୭ (ବାମ) ମହୁମାଛି ପୁଷ୍ପରେ ପରାଗ ସଙ୍ଗମ କରୁଛି (ଉଷ୍ଣ: ଗାର୍ଲିଙ୍ ବୋଥମ୍, ୨୦୧୨) (ଡୋହାଣ) କାଚମାଣଙ୍କ ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ ମହୁମାଛି ମରିଯିବା ପରେ କୃଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଫଳ ବର୍ତ୍ତିଗାରେ ସହପ୍ରତିର ପରାଗସଙ୍ଗମ କରୁଛନ୍ତି । (ଉଷ୍ଣ: ଲି ଜୁନଶେଙ୍କ)

୧.୩ ସଙ୍କଟରେ ଜୈବ ବିବିଧତା

ମିଲିତ ଜାତିସଂଘ ତରଫରୁ ୨୦୧୨ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ରିପୋର୍ଟରେ ଜଙ୍ଗଳ ଅବଶ୍ୟକ ହାର, ଜଳଯୋଗାଣ ପ୍ରତି ବିପଦ ଓ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ବିଷୟରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି । ବିଗତ ୩୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପୃଥ୍ବୀର ଜୈବ ବିବିଧତାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ-ତୃତୀୟାଂଶ ହ୍ରାସ ଘଟିଛି । ଏହି ଧାରା ଏବେ ବି ଚାଲୁ ରହିଛି । ଯାହା ଜଣ୍ମାଯାଏ, ସମସ୍ତ ଜାତିର ଦୂଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ଲୋପ ପାଇଯାଇପାରେ । ଲିଭିଙ୍ ପ୍ଲାନେଟ ରିପୋର୍ଟ ୨୦୧୦ ଅନୁଯାୟୀ ଜୈବ ବିଧତା ପାଇଁ ଦେଖିଥିବା ପ୍ରମୁଖ ପାଞ୍ଚ ବିପଦ ମଣିଷର କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ।

- **ପରିବେଷନୀୟ କ୍ଷତି :** ଜଙ୍ଗଳ, ଆର୍ଦ୍ରଭୂମି ଓ ପର୍ବତମାଳାର ସ୍ଥାୟୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ଏହା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଭିଦ ତିଷ୍ଠିବା ପାଇଁ ଅନୁପଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ ।
- **ବନ୍ୟଜାତିର ମାତ୍ରାଧୂଳି ଶୋଷଣ :** ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ପାଇଁ ମଣିଷ ଅନେକ ଉଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କଲେ ସେମାନେ ଲୋପ ପାଇଯିବେ । ଅତ୍ୟଧିକ ମାଛ ଧରିବା, ଶିକାର ଓ କାଠ ହାଣିବା ଯୋଗୁଁ ଶୋଷଣର ମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥାଏ ।
- **ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ :** ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରାଷ୍ଟାଯନିକ ସାର ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ମଧ୍ୟର ଜଳ ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରଦୀକ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଛଡ଼ା ସହର, ଶିଳ୍ପ କାରଣାନା ଓ ଖଣ୍ଡି ଆଦି ପ୍ରଦୂଷଣର ଉଷ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।
- **ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ :** କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ, କୋଇଲା ଓ ଟେଲି ଜଳାଯିବା, ଜଙ୍ଗଳ ଜାଟିବା ଏବଂ ଜଳକାରଣାନାରୁ ତଥାକଥିତ ସବୁଜ ଗୃହ ଗ୍ୟାସ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ମିଶିବା ଯୋଗୁଁ ବିଶ୍ୱ ତାପମାନ ବୃଦ୍ଧ ପାଇଥାଏ । ସ୍ଵଳ୍ତାଗ ଓ ଜଳଭାଗର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଣୀ, ଆରକ୍ଷିକ ବରପ, ଆଲପାଇନ, ଉଭିଦ ବା ପ୍ରାଣୀ ପକ୍ଷରେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତତ ପରିସ୍ଥିତି ସହ ଖାପ ଖୁଆଇବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିବ ।
- **ଆକ୍ରମକ (Invasive) ଜାତିର ପ୍ରାଣୀ ବା ଉଭିଦ :** ବେଳେବେଳେ ପୃଥ୍ବୀର ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ନିଆୟାଇଥିବା ଉଭିଦ ବା ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ବଂଶବୃଦ୍ଧି ଖୁବ୍ ଦୁଇ ଭାବେ ହୋଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାନୀୟ ଜାତିମାନଙ୍କର ବଞ୍ଚିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିବ ।

ଚତ୍ର ୧.୨ : ୧୯୮୦ ରୁ ୨୦୧୦ ମଧ୍ୟରେ ପକ୍ଷ, ସମ୍ବନ୍ଧିତ ପ୍ରାଣୀ, ପ୍ରବାଳ ଓ ଉଭୟକର ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ (ଉଷ୍ଣ : ଆଇମ୍ୟୁସିଏନ୍ ୨୦୧୨)

୧.୪ ଜୈବିକ ବିବିଧତା ଚୁକ୍ତିନାମା (CBD)

ଜୈବ ବିଧତା ସମ୍ପର୍କରେ ରହିଥିବା ଆନ୍ତରିକ ରାଜିନାମା ରୂପେ ପରିଚିତ ଜୈବିକ ବିଧତା ଚୁକ୍ତିନାମା (CBD) ରିଓ ଡି ଜାନେରୋତାରେ ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ମିଲିତ ଜାତିସଂଘ ଧରିତ୍ରୀ ସମ୍ମିଳନରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହି

ସମୟରେ ପୃଥିବୀର ପରିବେଶଗତ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଚୁକ୍ରନାମାକୁ ଯୁଗୋପୀଯ ଗୋଷ୍ଠୀ ସମେତ ୧୯୭୯ଟି ଦେଶ ସାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଏହାର ପ୍ରମୁଖ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ଜେବିକ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ । ଏହାର ଉପାଦାନମାନଙ୍କର ସହନୀୟ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ଆନ୍ଦୋଳନଙ୍କ ସମଳରୁ ମିଳିଥିବା ଲାଭର ଯଥୀଯତ ବଣ୍ଣନ । ଯୁକ୍ତଗଣ୍ଡ ଆମେରିକା ଏହି ଚୁକ୍ରନାମାରେ ସାକ୍ଷର କରି ନାହିଁ ।

ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ନିମନ୍ତେ ଜେବିକ ବିବିଧତା ଚୁକ୍ରନାମାର ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ୨୦୧୨ ମସିହା ଅନ୍ତେବର ମାସରେ ଭାରତରେ ଏହାର ଏକାଦଶ ସଭାରେ (COP 11) ଯୋଗଦେବେ । ନାଗୋଯା (ଜୋପାନ)ରେ ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ଦଶମ ସଭାର (COP 10) ସହମତି ଅନୁଯାରେ ବଂଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ (ଉତ୍ଥାକଥୁତ ଆଇଟି ଜେବ ବିବିଧତା ଲକ୍ଷ୍ୟ) ୨୦୨୦ ମସିହା ସୁରଣୀ ପୂରଣ ହେବ ବୋଲି ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଜିପରି ପହଞ୍ଚ ହେବ ସେ ନେଇ ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ରୋକିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି । ଏପରି ମଧ୍ୟରେ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ, ଚିକିତ୍ସା, ବୈଆଇନ ଘୋଷଣା, ଜୋରିମାନା, ମାନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ରିହାତି, ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ କ୍ଷତିପୂରଣ ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୧.୫ ଜେବ ବିବିଧତା ଉପରେ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ମତାମତର ଆବଶ୍ୟକତା

ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଯୋଗୁଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହା ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିବାର, ଗ୍ରାମ, ବଜାର, ଦେଶ ବା କୌଣସି ମଣ୍ଡଳ ହୋଇପାରେ । ସମ୍ବାଦ୍ୟ ପ୍ରଭାବଗୁଡ଼ିକ ହେଲା – ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀର ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି, ଫଂସଳ ଅମଳ ହ୍ରାସ, ଧରାଯାଉଥିବା ମାଛ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ, ପାନୀୟ ଜଳରେ ସଙ୍କଟ, ବାରମାର ବନ୍ୟା ହେବା ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟକ, ଜଳ ଧାରଣ କ୍ଷମତା ହରାଇଥିବା ଓ ଅନୁର୍ବର ହୋଇଥିବା ମୃତ୍ତିକା ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟକଙ୍କ ପାଇଁ ଅନାକର୍ଷଣୀୟ ପାଲିତିଥିବା ଭୂଭାଗ । ଏହି ପ୍ରଭାବଗୁଡ଼ିକ ଦାର୍ଘ୍ୟାୟୀ ଏବଂ ଆମ ଜୀବନକୁ ଗତାରଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ । ତଥାପି ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପୁନଃ ସଂସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ କଠୋର ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏହାଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ହ୍ରାସ ପାଇପାରେ ଅଥବା କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବା ଯୋଗୁଁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଜୀବନଶୈଳୀ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପାରେ । କେତେକ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପାରେ । ଉଦାହରଣ ସର୍ବତ୍ର, ମହ୍ୟଜୀବଙ୍କୁ ମାଛଧରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆ ନଯିବା । ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅଧିକ ଚିକିତ୍ସା ଅର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି କରାଗଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥା ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା, ନିଯୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି, ସାମ୍ବୁଦ୍ଧ ସେବା, ଶିକ୍ଷା, ଗବେଷଣା ଓ ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ଦେଖାଦେଇପାରେ । ବିଶେଷ କରି ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ବେଳେ ସାମିତ ଅର୍ଥକୁ ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ଲୋକପ୍ରିୟତା ହରାଇବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି ।

ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମସ୍ୟା ହୋଇଥିବାରୁ ଏଥୁପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଚୁକ୍ରନାମାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଅନେକ ପରିବେଶ ମଣ୍ଡଳ କେତେକ ଦେଶର ସାମାର ଉତ୍ସବ ପରାମର୍ଶ ହୋଇରହିଛି । ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ମାଛଧରା ଉପରେ ନିଯନ୍ତ୍ରଣ ନାହିଁ ଓ ଏହାର ବିକ୍ରି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ପ୍ରତରେ ହୋଇଥାଏ । ପୃଥିବୀର ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ ତାହା ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି । ଏଥୁସହିତ ଜାତୀୟ ତଥା ପେକାଗତ ସାର୍ଥ, ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ଭିନ୍ନତା, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପା ମତାମତ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷଙ୍କ ମାନସିକତା ଯୋଗୁଁ ବିଶ୍ୱପ୍ରତରେ ସଜ୍ଜ ଓ ଗଣତାନ୍ତିକ ସହମତିରେ

ପହଞ୍ଚିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଭାରତରେ ୨୦୧୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ହେବାକୁ ଥିବା ଏକାଦଶ ସତାରେ (COP 11) ବିଶେଷଜ୍ଞ, ନୀତି ନିର୍ଣ୍ଣାଳୀକାରୀ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ଜେବିକ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । କେତେକ ମୁକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା : ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ପାଇଁ କିଏ ଦାୟୀ ରହିବ ? ଜେବ ବିବିଧତା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ କିପରି ପହଞ୍ଚ ହେବ ? କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ? ମଣିଷର ସାର୍ଥ ଓ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ କିପରି ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରିବ ? ଏଥୁପାଇଁ କ'ଣ ନିୟମକାନୁନ୍ର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ଲୋକମାନେ ସାଇଂଚାରେ ଜେବ ବିବିଧତା ଅନୁକୂଳ ଆଚରଣ କରିପାରିବେ କି ? ଅଥବା ଏଥୁପାଇଁ ନୂତନ ଆଇନ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କଟକଟାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ? ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ନିଷ୍ଠାର ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଥମେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏଟି । ଆଲୋଚନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକଙ୍କୁ ସାମିଲ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କ ମତାମତ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । କେଉଁ ନିଷ୍ଠାର ସପକ୍ଷରେ ଜନ ସମର୍ଥନ ରହିଛି ସେ ବିଷୟରେ ନୀତି ନିର୍ଣ୍ଣାଳୀକାରୀ ମାନେ ଜାଣିବା ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଫଳ ହେବାର ଆଶା ରହିଛି ।

୨. ସ୍କୁଲଭାଗରେ ଜେବ ବିଧିଧତା

ମୁଲଭାଗରେ ଆମେ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳ ଯଥା ଜଙ୍ଗଲ, ତୃଣଭୂମି, ଆର୍ଦ୍ରଭୂମି ବା ମରୁଭୂମି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥାଉ । ଉଭୀଦ, ପ୍ରାଣୀ ଓ ଜୀବାଣୁଙ୍କ ବନ୍ଧୁବା ପାଇଁ ଏହା ବାସସ୍ଥାନ ପୋଗାଇଥାଏ । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଜେବେ ବିବିଧତାର ତିନୋଟି ବିଷୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ସେବୁ ହେଲା : ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା, ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳ ହ୍ରାସ ଓ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଚାଷକମିକ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ।

୨.୧ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା

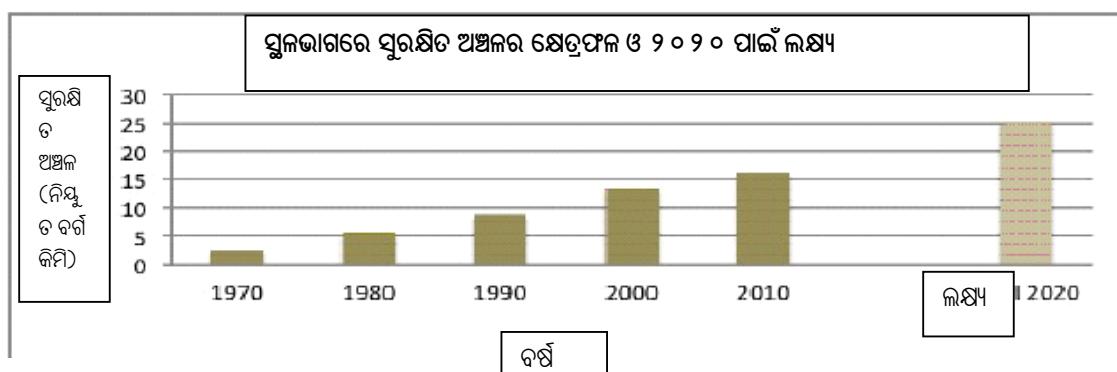
ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳ ଯଥା ବୃକ୍ଷ ଜଙ୍ଗଳ ବା ସାରାନ୍ତାର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅତୀତରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ସୁମଳ ମିଳିଥାରିଛି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ଉଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀ ରହିଥାନ୍ତି । ଏଠାରେ ମଣିଷର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଦିଶେଷ ନାହିଁ । ଏହା ପଶୁପକ୍ଷାଙ୍କ ବାସ୍ଥୁଲୀ ହେବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ଗମନାଗମନକୁ ସୁଚାମ କରିଥାଏ । ଫଳରେ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ମଣ୍ଡଳ ଅକ୍ଷତ ରହେ । ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବା ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହିପରି କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ବା ପ୍ରାକୃତିକ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଭାବରେ ବିଗତ ୧୪୦ ବର୍ଷ ହେବ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିଥାଯିଛି ।

ଏଠାରେ ମଣିଷର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖାଯାଇଛି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ କାଠ କାଟିବା, ଶିକାର କରିବା, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ, ଖଣ୍ଡ ଖୋଦନ ବା ଜନବସତି ସ୍ଥାପନକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ।

ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଯୋଗାଯୋଗ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦୃଢ଼ କରିବା ସହିତ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଏହାର ଉତ୍ତମ ପରିଚାଳନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ମଣିଷ ପାଇଁ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ୧୧୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଜାବିକା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ପୃଥିବୀରେ ଥିବା ବୃଦ୍ଧତ ସହର ମାନଙ୍କରୁ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଏଠାରୁ ପିଇବା ପାଣି ପାଇଥାଏଟି । ନୂତନ ଫାସଲ କିସମର ବିକାଶ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଳି କିସମ ବେଶ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଗତ ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ପୃଥିବୀର ମୋଟ ସ୍ଥଳଭାଗର ଏକ ଅଞ୍ଚଳମାଂଶ (ଶତକଡ଼ା ୧୨.୩ ଭାଗ) ପ୍ରାୟ ୧୫୦୦୦୦ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ରହିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଆକାର ଓ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଅତି ଶ୍ଵେତ ଓ ବିକିଷ୍ଟ ଭାବେ ଥିବାରୁ ଜେବେ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇ ନଥାଏ । ଏହାର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଅଞ୍ଚଳ ଜେବେ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉଦାହରଣ ସବୁପ କୌଣସି ବିରଳ ଜୀବ ରହିଥିବା ସ୍ଥାନ ବା ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିହଗ ବାସସ୍ଥାନ । ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅସୁରକ୍ଷିତ ରହିଥାଏ । ଏହାଇଦା କେତେକର ପରିଚାଳନା ଅତି ନିମ୍ନ ଧରଣର । ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ଜେବେ ବିବିଧତା ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପୃଥିବୀର ସ୍ଥଳଭାଗର ଅନ୍ତରେ ଶତକଡ଼ା ୧୭ ଭାଗକୁ ୨୦୨୦ ମସିହା ସୁନ୍ଦର ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ସହମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏଣୁ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରମାନେ ନୂତନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ଘୋଷଣା କରିବା ଅଥବା ରହିଥିବା ଅଞ୍ଚଳର ସଂପ୍ରସାରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏହା ଏତେବା ସହଜ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ନୂତନ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟିବେଳେ ପରମ୍ପର ବିରୋଧ ସାର୍ଥ ପାଇଁ ଦୟ ଉପୁଜିଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଜମିକୁ ପ୍ରକୃତି ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ନା ଜନବସତି ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ନା ସମଳର ଶୋଷଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଉଚିତ ? ପ୍ରକୃତି ସଂରକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ମଣିଷର ବିଭିନ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ବିରୋଧାଭାଷ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଜମି ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳି ନ ପାରେ, ଗଛ ହାଣିବା ବା ଖଣ୍ଡ ଖୋଦନ ବା ବୃକ୍ଷରୋପଣ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ୟୋଗପତିମାନଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ ଏବଂ ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରେ । କେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ପ୍ରଥମେ ପୂରଣ କରାଯିବ, ତାହା ପ୍ରମାଣ କରିବା କଷ୍ଟକର । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରା ନ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା କଥା ହିସାବକୁ ନିଆଯାଇ ନ ଥାଏ ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ସଂରକ୍ଷଣ ସହିତ ଏହାର ସନ୍ତୁଳନ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଏଥୁଥିତ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଏବଂ କୃଷକ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶତିପୂରଣ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଚିତ୍ର ୨.୧ : ପୃଥିବୀରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳର ବୃଦ୍ଧି ଓ ୨୦୨୦ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ (ଉତ୍ସ : UNEP-WCMC ୨୦୧୯)

୨.୭ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ହ୍ରାସକୁ ରୋକିବା

ବିଶ୍ୱପ୍ରରରେ ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସମୁଦ୍ରାୟ ରାଜି ହୋଇଥାଏଟି । କିନ୍ତୁ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଫଂସଲ ଚାଷ, ଗୋପାଳନ ବା କାଠ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟିବା କେତେକ ଦେଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଚାଷ ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଓ ବର୍ଷଷ୍ପୁ ଜନସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ରୋଜଗାରର ପର୍ମା ବାହାର କରିବା ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଏକ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ ।

ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରାଜିନାମାରେ ପହଞ୍ଚିବା ଅର୍ଥ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା । କିନ୍ତୁ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଏହା ଜାତୀୟ ଆଇନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପରିଣାମ ହେବା ଦରକାର । ଏହା କିପରି କରାଯିବ ସେ ନେଇ ସର୍ବଦା ଦ୍ୱୟ ଉପୁଜିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ ସବୁପା, ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୃତନ ଭାବେ କଠୋର ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ବା ପ୍ରଚଳିତ ଆଇନର କଢ଼ାକଢ଼ି ପାଳନ କରାଯିବା ବିନା କିଛି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି କେତେକ ଲୋକ ମତ ଦିଅନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ ଆଇନର କମ୍ ବ୍ୟବହାର କରି ଅର୍ଥନୈତିକ (ବଜାର) ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କଲେ ଭଲ ଫଳ ମିଳିବ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜେବ ବିବିଧତା ପ୍ରତି କ୍ଷତି ଘଟାଉଥିବା କାର୍ଯ୍ୟରୁ (ଶିକାର, ଗଛ କାଟିବା, ଖଣ୍ଡ ଖୋଦନ) ଅର୍ଥନୈତିକ ଲାଭ ପରିମାଣ ହ୍ରାସ କରାଯାଇ ପାରିଲେ, ଏହା ବନ୍ୟକ୍ତିରୁ ଓ ଉଭୀଦ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅଧିକ ଫଳପୂର୍ବ ହୋଇପାରିବ । ଆଇନ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମାଧାନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ ନିଆୟାଇପାରେ । ଉଦାହରଣ ସବୁପା, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳର ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଜନା କରିବା ବେଳେ ଏଥୁସହିତ ଜେବ ବିବିଧତା ସୁରକ୍ଷାର କଥା ଯୋଡ଼ା ପାଇପାରେ । ଏହାଛଡ଼ା ପ୍ରାକୃତିକ ସମଳର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଉହାହିତ କରାଯାଇପାରେ । ଜେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଯୋଗୁଁ ହେବାକୁ ଥିବା କ୍ଷତି ବିଷୟରେ ଜନସାଧାରଣ ସଚେତନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଜନ ସମର୍ଥନ ମିଳିପାରିବ ।

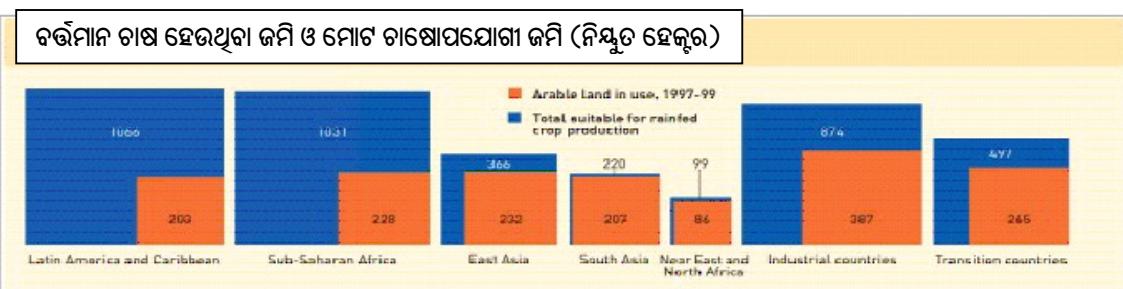
ଏହା ସବ୍ରେ ଅନେକ କହିପାରନ୍ତି ଯେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟା ଥାଉ ଥାଉ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ, ରାଜନୈତିକ ନିଷ୍ଠାର ବା ଅର୍ଥନୈତିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଏତେବା ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ଯଦିବା ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ରାଜିନାମାରେ ଦିଆୟାଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ଵାସ ପୂରଣ ପାଇଁ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ; ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି : ଆପଣଙ୍କ ଦେଶରେ ପ୍ରକୃତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ ?

୨.୮ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଷଜମିରେ ପରିଣାମ କରିବା

କୃଷି ହେଉଛି ଜେବ ବିବିଧତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ମଣିଷର ଅତି ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ । ତେଣୁ ଅନେକ ବିଶାରଦଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ଜେବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଯୋଜନାରେ କୃଷିକୁ ସାମିଲ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । କୃଷିର ଏହି ନକାରାତ୍ରିକ ପ୍ରଭାବ ପାଇଁ ଅନେକ କାରଣ ରହିଛି । ସେଥିରୁ ଅନ୍ୟତମ ହେଉଛି ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଷ ଜମିରେ ପରିଣାମ କରିବା ।

ସମ୍ପ୍ରତି ପୃଥ୍ବୀର ସ୍କୁଲଭାଗର ଶତକଢ଼ା ୪୦ ଭାଗ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଫଂସଲ ଚାଷ ଏବଂ ଗୋରୁଗାଇଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ ଚାହିଁଦା ପୂରଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ବିଶ୍ୱ ସମଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ମତ ଅନୁସାରେ ଅନେକ ବିକାଶଶାଳ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପ୍ରାକୃତିକ

�ஞ்சலமான தூத் கடிரே சாக்ஜ ஜமிரே பரிணாம ஹேட்டி | மிலிட ஜாதியங் பரிவேஷ கார்ய்கும (UNEP) ர உரிமையாளி அனுஸாரே १०४० மீட்டர் வெல்கு ஆப்ரிகா ஏவ் பஷிம ஏஸ்தாரே சாக்ஜமி தீவுநிட ஹேவ ஏவ் ஏவ் ஏஸ்தா-ப்ரான்ட அஞ்சலரே ஏஹ ஶதகது ७४ தாக வூஷி பாகவ | ஏஹ ஜங்ளகு விஶேஷ தாவே புறாடித கரிவ | புதுவார அவஶிஷ் வூத் ஜங்ளர எக்-பஞ்சாங் சாக்ஜமி ஏவ் சாரண தூமிரே பரிணாம ஹேவ | அவங்க யோர்ஜ் உர்வர முதிகா கஷ்ட ஹோகதா | ஏஹாடா ஸ்ரூமாநே ஜங்ளகு சாக்ஜமிரே பரிணாம கரிவாகு வாட ஹூஞ்சி | ஏஸ்ரூ ஜீவ சிவிட்டா பால் வேஷ கஷ்டிகாரக, காரண ஜங்ளரே ப்ராகுடிக தாவே வதுதுவா உறிவ ஏவ் ப்ராஷாங் வஞ்சா பால் ஸ்ரூம் மிலி நதா |

சித்ர ९.७ : நிச்சஷ் அஞ்சலரே சாக்ஜ ஜமி பரிமான வழமான ப்ரகர (கமளா ரங்) பர்த்துக் குறகு (நீல ரங்) வூஷி கரிவா பால் ப்ராகுடிக ஆவாஸ்வலார பரிவர்த்தன (தேவை : ஖ாடு ஓ குஷி வங்கள் १००९) குஷி கார்ய் ஦ிரா ஜீவ சிவிட்டா ஹுஸ பாகவர அனுமதி காரண ஹேலா சாக்ஜாநே அப்பக அமல பாகவா பால் சேஷா கரி஥ாதி | ஏதுயோர் பங்கல அமல ஹுஸர காரண ஹோகதுவா உறிவ ஓ ப்ராஷாநக்கு ஶது மனேகரி யேமாநக்கு தமன கராயா | அதுக அமல பாகவா பால் கேவல கீடநாஶக ஓஷ்ட நூதே, ஆஜிகாலி அனேக ஸ்ரூமரே ராஸாயநிக யார ஏவ் வூத் யந்தபாதி வடிவதார கராயாதி | அதுக துவு வடிவது ஹேகதுவா ஏதி யான குஷிகார்ய் யோர் ப்ராகுடிக தாவே சதிதுவா அனேக ஜாதி லோப பாகவா யாதி முதிகா அவங்க ஏவ் புதுஷன ஏதி஥ா | ஏஹாடா அனேக ஜாதிர ஜாத புறாடித ஹேவா யாதி ஜங்ளி தாவே சதிதுவா உறிவ ஓ ப்ராஷாங் திஷ்வா கஷ்கர ஹோகபதே |

புதுவார ஖ாடு சாக்ஜ தூத் கடிரே வதுதுவா பரிப்பேஷாரே ஏ விஷய வதை தாவே சித்தா கராயாகபாரே | மிலிட ஜாதியங் அஞ்சல அனுஸாரே १०९० மீட்டர் வெல்கு புதுவார ப்ராய் ३३० கோடி லோக வப்வாஸ கருதுவே | யேமாநக்க பால் ஖ாடு யோ஗ாகவாகு பதிவ | ஏவே வி அனேக லோக குஷாரே யமய கடாத்தி | கேதி கேதி யூதி கரதி யே புதுவார யதேஷ் ஖ாடு உயாடித ஹேதி, கிந்து ஏஹார விதரண நீல யமயா ரதி | அனுமாநங்க மதரே விஶ்வரே யமுதித விதரண கதா சித்தா கரிவா வூதா |

அனேக ஦ேஶரே மாங்க உக்ஷன வூஷி பாரதுவா சித்தார காரண ஹோகதி | மாங்க உயாடன பால் ப்ராஷா பாலன நிமான்தே பஷுகாடு அஷ்டாக்டா ரதி | யமபரிமானர பங்கல கிஆராரு உபநி ஶகாஹார ஖ாடு ஖ாலே வஶாநு அதுக ஶக்தி மிலி஥ா | தென் மாங்காஹார கரிவா ஦ிரா அதுக பங்கல ஆஷ்டாக ஹூஏ | ஏதுயரு பங்கல சாக்பால் அதுக ஜமிர ஆஷ்டாக்டா ரதி |

ତେଣୁ ଜେବ ବିବିଧତାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖୁ କିପରି ଅଧୁକ ଖାଦ୍ୟସାର ଉପାଦନ କରାଯିବ ତାହା ହିଁ ଏକ ସମସ୍ୟା । ଏଥୁପାଇଁ ଅନେକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । ଉଦାହରଣ ସରୂପ ସନ୍ଧାନ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ନ କରି କମ୍ ଜିନିଷ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଚାଷ କଲେ ସୁଫଳ ମିଳିପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ଉପାଦିକତା ହ୍ରାସ ପାଇବ । ଫଳରେ ଖାଦ୍ୟଶର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦନ ପାଇଁ ଅଧୁକ ଜମି ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଷ ଜମିରେ ପରିଣାତ କରିବା ଦରକାର ପଡ଼ିବ । ଅନ୍ୟ ଏକ ସମ୍ବାଦନା ହେଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଥିବା ଜମିରେ ଚାଷ କରାଯିବା । ପ୍ରଥମତେ ନୃତ୍ୟ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଯଥା ନୃତ୍ୟ ଓ ଉନ୍ନତ କିସମ ଚାଷ କରି କମ୍ ସାର ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରି ଅଧୁକ ଫଳରେ ଉପାଦନ କରିବା । ତେବେ ଏହି ନୃତ୍ୟ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସତତ ଜ୍ଞାନ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏହା ବ୍ୟୟସାପେକ୍ଷ । ଏଥୁପାଇଁ କୃଷିକମାନଙ୍କୁ ଅଧୁକ ପ୍ରକଟିକ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଯାହାକି ଅନେକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେବ ନାହିଁ ।

ଦ୍ୱିତୀୟତେ ପାରମ୍ପରିକ ପରିତିରେ ଅଞ୍ଚ ଖାଦ୍ୟସାର ଓ କାଗନାଶକ ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରି ଚାଷ କରିବା । ଏଥୁପାଇଁ ଫଳରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇପାରେ । ଏହି ପରିତି ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନ ଓ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତେଣୁ ଏହା ସାଧାରଣା ଚାଷାଙ୍କ ପାଇଁ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

କେତେକ ଲୋକ ପ୍ରଶ୍ନ କରନ୍ତି ଜେବ ବିବିଧତାର କ୍ଷତି କରି ଆମେ ଏତେ ପରିମାଣର ଖାଦ୍ୟଶର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦନ କରିବା ଯଥାର୍ଥ କି ? ବରଂ ମାତ୍ର ଉପରେ ହ୍ରାସ କରି, ସମ୍ବଲନ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରି, କମ୍ ଖାଦ୍ୟଶର୍ଯ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରି ଓ ଖାଦ୍ୟଶର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତମ ବିତରଣ କରି ଖାଦ୍ୟ ଚାହିଦା ହ୍ରାସ କରିବା ଦରକାର । ଏଥୁପାଇଁ ଖାଦ୍ୟାଭ୍ୟାସରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ସହିତ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ହେବ । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା କଷ୍ଟକର ବା ଏଥୁପାଇଁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ।

ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ଦିଗ ରହିଛି । ବୈଷୟିକ ଦିଗ ବ୍ୟତିତ, ନାତିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଛି । ଜେବ ବିବିଧତା-ଅନୁକୂଳ କୃଷି ପାଇଁ ପ୍ରାକୃତିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚାଷ ଜମିରେ ପରିଣାତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆମେ ରାଜି ହେବା ଉଚିତ କି ?

ଏକଥାକୁ କେବଳ ଚାଷାମାନଙ୍କ ଉପରେ
ଛାଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ହେବ କି ? ଜେବ
ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଉପଭୋକ୍ତା ମାନଙ୍କର
କିଛି ଦାୟିତ୍ୱ ରହିବା ଦରକାର କି ?
ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଖାଦ୍ୟ ଚାହିଦା ପୂରଣ ଏବଂ ଜେବ
ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଳନ ଆଣିବା
ପାଇଁ ଏସବୁ ଚିନ୍ତା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

၃. ସମୁଦ୍ରରେ ଜୈବ ବିବିଧତା

ପୃଥିବୀର ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ମହାସାଗର ଅନେକ ଜୈବ ବିବିଧତାକୁ ଧାରଣ କରିଛି । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଆମେ ସାଗର ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ତିନୋଟି ବିଷୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରିବା । ଅତ୍ୟଧିକ ମାଛଧରା ବଦ କରିବା, ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀରର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଗଭାର ସମୁଦ୍ରରେ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥାପନ ।

୩. ୧ ମାତ୍ରାଧିକ ମାଛ ଧରିବା

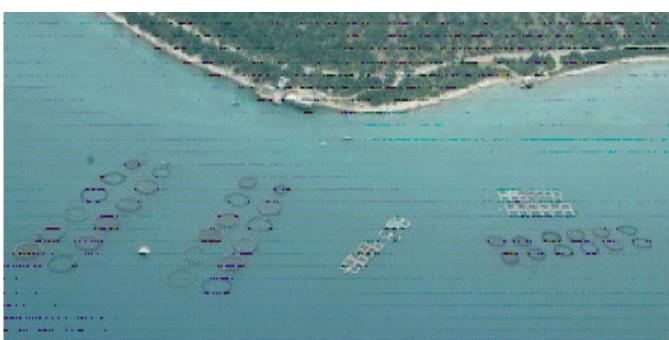
ବହୁ ପୁରାକାଳରୁ ମଣିଷ ସମୁଦ୍ରରୁ ମାଛ ଧରି ଆସୁଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରାୟ ୪୯ ନିୟୁତ ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ମହ୍ୟଜୀବୀ । ଏଥୁଥିତ ୨୧୨ ନିୟୁତ ଲୋକ ଏଥୁସବୁ ସମ୍ପତ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ଯଥା – ଡଙ୍ଗା ମରାମତି, ମାଛ ବିକ୍ରି ଆଦିରେ ନିୟୁତ ଅଛନ୍ତି । ସମୟ ପୃଥିବୀରେ ମୋଟରେ ପ୍ରାୟ ୨୭୧ ନିୟୁତ ଲୋକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବେ ମହ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି ।

ବିଗତ ୧୯୭୦ ମସିହାରେ ପୃଥିବୀରେ ମୋଟ ୨୫ ନିୟୁତ ଚନ୍ ମାଛ ଉପାଦନ କରାଯାଇଥିଲା । ୨୦୦୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଏହା ୧୨୫ ନିୟୁତ ଚନ୍କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ଏଥରୁ ୮୫ ନିୟୁତ ଚନ୍ ମାଛ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶରୁ ଧରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୪୦ ନିୟୁତ ଚନ୍ ମାଛ ଚାଷରୁ ମିଳିଥିଲା (ମାଛ ଚାଷର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପାଇଁ ଚିତ୍ର ୩. ୧ ଦେଖନ୍ତୁ) ।

ମାଛଚାଷ ନକରି କେବଳ ମାଛ ଧରିବା ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ମାଛ ଚାଷିଦା ମୋଖାଇବା ସମ୍ବନ୍ଧ ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ ସମୁଦ୍ରରୁ ମାଛ ଧରିବା ପରିମାଣ ଏହାର ଶାର୍କ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇଛି । ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନ ଅନୁସାରେ

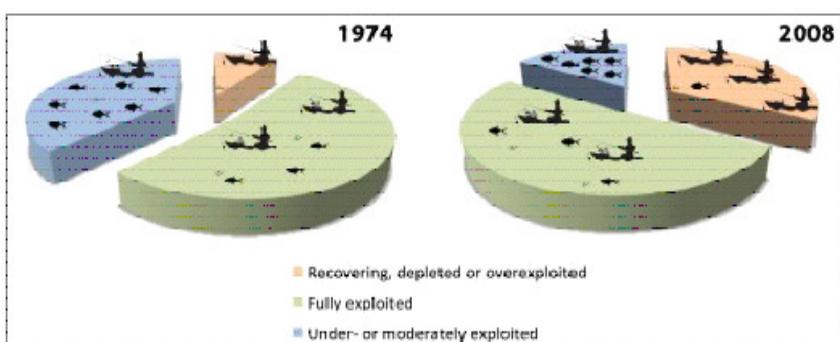
ଯଦିଓ ଅଧିକ ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ଉନ୍ନତ ଡଙ୍ଗା ଓ ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି, ତଥାପି ନବେ ଦଶକ ପରିବାରୁ ପୃଥିବୀରେ ମାଛଧରା ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇପାରି ନାହିଁ ।

ଚିତ୍ର ୩. ୧ : ଭାସମାନ ପଞ୍ଚୁରା ବା କୃତ୍ରିମ ହୃଦରେ ମାଛ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚାଷ (ଉତ୍ସ : ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନ ୨୦୧୭)

ମହାସାଗରର ଶୋଷଣ

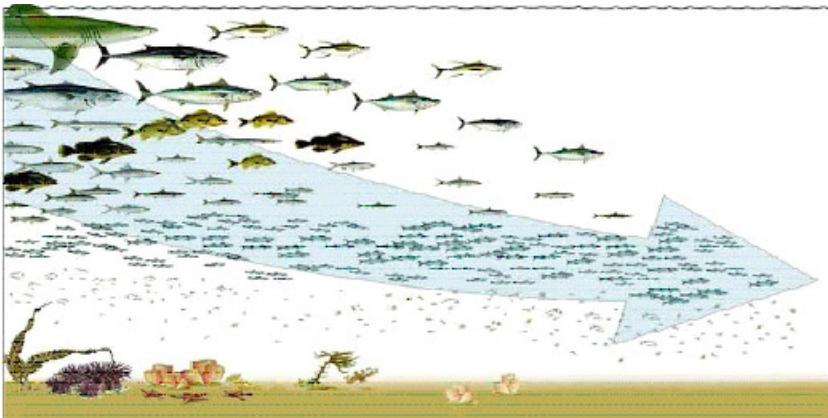
ଅସହନୀୟ ମାଛଧରା କାର୍ଯ୍ୟ ଅନେକ କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୂତ ଅଛି ଭୂତଳ ଗ୍ରଲର ଚଳନ ସେମୁଦ୍ରର ନିମ୍ନ ଭାଗରେ ଜାଲ ଚଳାଇ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ କରିବା), ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ନିକଟରେ ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ଓ ବିଷ୍ଣୋରଙ୍କ ପଦାର୍ଥ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ସରଜାମ, ଯାହାକି ଅନିଜାକୃତ ଭାବେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀ ଓ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ମାରିଦେଇଥାଏ । ମାଛଧରାର ଚାପ ଯୋଗୁଁ ମାଛ ସଂଖ୍ୟାର ସ୍ଥିତି ଓ ପରିମାଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଛି । ଅନେକ ମହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ମାଛ ରହିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ଏହାର କ୍ଷମତା ଠାରୁ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ମାଛ ଧରାଯାଇଥାଏ । ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନ ଅନୁସାରେ ଅତ୍ୟଧିକ ମାଛ ମାରିବା ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଜୈବ ବିଦ୍ୟୁତ ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବିପଦ । ୨୦୦୦ ମସିହା ସୁନ୍ଦର ସାମୁଦ୍ରିକ ମାଛର ତିନି-ଚତୁର୍ଥାଂଶ୍ରୁ ଅଧିକ ଧରାଯାଇଛି ବା ନଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ପୃଥିବୀର ଏଗଟି ମାଛଧରା କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଏକିରେ ମାଛ ଉପାଦନ ପୂର୍ବରୁ ରହିଥିବା ସର୍ବଧିକ ପରିମାଣଠାରୁ କମ ରହିଛି ।

ଚିତ୍ର ୩.୨ : ପୃଥିବୀରେ ସମୁଦ୍ରର ତିନି-ଚତୁର୍ଥାଂଶ୍ରୁ ସ୍ଥାନରେ ମାତ୍ରାର ଯାଉଛି (ପୃଥିବୀର ସମୁଦ୍ରର ତିନି-ଚତୁର୍ଥାଂଶ୍ରୁ ସ୍ଥାନରେ ମାତ୍ରାର ଯାଉଛି) (୨୦୧୦ ସଂଶୋଧନ)

ସହନୀୟ ମାଛଧରା ଅରିମୁଖେ

ବିଭିନ୍ନ ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ମାଛସଂଖ୍ୟା ସ୍ଥିର ରଖୁ ମାଛ ଧରିବା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସହନୀୟ ମାଛଧରା କୁହାଯାଏ । ଅନେକ ଦେଶରେ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମାଛ ଧରିବା କୋଟା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥାଏ । ଏଥୁସହିତ ଶିକ୍ଷ, ମହ୍ୟଜୀବୀ ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ କେତେ ମାଛ ଧରାଯିବ ସେ ନେଇ ମହ୍ୟଶିକ୍ଷ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଜୈବ ବିଦ୍ୟୁତାର ଅନ୍ୟତମ ଲକ୍ଷ୍ୟଭାବେ ଅତ୍ୟଧିକ ମାଛ ମାରିବା ଅନୁଚ୍ଛିତ । ଉଦାହରଣ ସରୂପ, ଯୁଗୋପିଅନ୍ ଜମିଶାନଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶଠାରୁ ଶତକଢ଼ା ୪୦ ଭାଗ ଅଧିକ ମାଛ ମାରିବା ପାଇଁ ଯୁଗୋପରେ ନିକଟ ଅଟେତରେ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ମହ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁ ନଥିବା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ସହିତ ସହମତ ନ ହୋଇ ମହ୍ୟଜୀବାମାନେ ଅଧିକ ମାଛଧରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁମତି ଦେବା ପାଇଁ କହିଥାନ୍ତି ।

ଚିତ୍ର ୩.୩ : ସାମୁଦ୍ରିକ ଖାଦ୍ୟ ଶୃଙ୍ଗଲାରେ ମାଛ ଧରିବା । ବଡ଼ ମାଛମାନଙ୍କୁ ଧରିବା ପରେ ମସ୍ତ୍ୟଜୀବୀମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଶୃଙ୍ଗଲାର ଲେଳୁରରେ ଥିବା ଛୋଟ ମାଛ ଓ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଧରିବା ଆବଶ୍ୟକ । (ଉଷ୍ଣ : ପଳି ୨୦୦୩)

କ୍ଷମତା ବହିଭୂତ ମାଛଧରା ଓ ସବସିଦ୍ଧି

ଆଜିକାଲି ମାଛଧରା ଡଙ୍ଗା ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବା ସହିତ ମାଛ ପରିମାଣ କମି କମି ଯାଉଛି । ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନ ୧୯୯୭ରେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛନ୍ତି ଯେ ପୃଥିବୀରେ ସହନୀୟ ମାଛଧରା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା କ୍ଷମତାର ଦୁଇଗୁଣ ମାଛ ଧରିବା କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ତେଣୁ ମାଛଧରି ଜୀବନଯାପନ କରି କଷ୍ଟକର ହେଉଥିବାରୁ କେତେକ ଦେଶର ସରକାର ମସ୍ତ୍ୟଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ସବସିଦ୍ଧି ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ଅଥବା ଟିକସ ହ୍ରାସ କରୁଛନ୍ତି । ଫଳରେ ମାଛଧରା ଡଙ୍ଗା ଓ ଉଦ୍‌ଦେୟାଗ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, ଯାହା ତିଷ୍ଠିବା କଷ୍ଟକର ହେଉଛି । କେବଳ ମାଛମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ମସ୍ତ୍ୟଜୀବୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା ବହିଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମସ୍ୟାର କାରଣ ହୋଇଛି । ବେଳେବେଳେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ମାତ୍ରା ଏତେ ତାତ୍ରେ ହେଉଛି ଯେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡ଼ୁଛି ।

ଉଦାହରଣୀ ସରୁପ ମୁଗ୍ଗେପାଇୟ କମିଶନ, ଟାନ୍, ଭିକଟନାମ ଓ ଜାପାନ ସେମାନଙ୍କ ବୃଦ୍ଧତାକାର ମାଛଧରା ପୋତର ଆକାର କମାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ଯଥା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ, କାମ୍ବୋଡ଼ିଆ ଓ ମାଲେସିଆର ମାଛଧରା ପୋତର ଆକାର ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି । ମାଛଧରା କ୍ଷମତାର ସହ୍ରାନ୍ତିନ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଡଙ୍ଗା ନିର୍ମାଣ ଓ ଡଙ୍ଗା ନବୀନକରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆଯାଇଛି । ସେ ଯାହାହେଲେ ବି ମସ୍ତ୍ୟଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

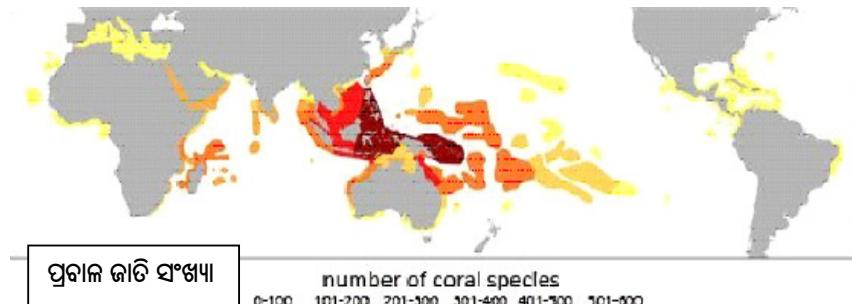
୩.୨ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର

ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀରରେ ଜୈବ ବିବିଧତା

ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶ୍ଵରୁ ସାମୁଦ୍ରିକ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଭିଦର ଦେହାବଶେଷକୁ ନେଇ ପାଣି ଭିତରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ରୂପ ପଥରର ଗଠନ ହେଉଛି ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀରକୁ ବେଳେବେଳେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ ଜଙ୍ଗଳ କୁହାୟାଇଥାଏ । ଏହା ପୃଥିବୀର ଏକ ବିବିଧ ପରିବେଶନୀ ମଣ୍ଡଳ ଅଟେ । ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ଥିବା ସମ୍ବୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରଫଳର ଶତକଡ଼ା ୦.୧ ଭାଗରୁ କମ୍ ସ୍ଥାନ ଦଖଲ କରିଥାଏ । ଏହା ପ୍ରାନ୍ତସର କ୍ଷେତ୍ରଫଳର ଅଧା ଅଟେ । ତଥାପି ଏଠାରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ ଯଥା ମାଛ, ସମୁଦ୍ରପକ୍ଷୀ, ଛିଦ୍ରାଳ ପ୍ରାଣୀ ଆଦିଙ୍କର ଏକ

ଚତୁର୍ଥୀଂଶ ରହିଥାନ୍ତି । ଉପକଟ୍ଟାବନ ଅଞ୍ଚଳର ଅଛ ଗଡ଼ାର ଜଳରାଶିରେ ଏହା ବିଶେଷ ଭାବେ ଦେଖାଯାଏ । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମହ୍ୟ ଉପାଦନ ଓ ଉପକୁଳ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ଉପକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥନୀତି ବିଶାରଦମାନଙ୍କ ମତରେ ପୃଥ୍ବୀରେ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ମାନଙ୍କ ବାଣୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ର୍ୟ ୩୭୫୦୦ କୋଟି ଆମେରିକାଯି ଡଲାର ହୋଇପାରେ ।

ଚିତ୍ର ୩.୪ : ପୃଥ୍ବୀରେ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀରର ଉପନ୍ମୂଳିତି ଓ ବିବିଧତା । ସେସବୁରୁ ଅଧିକାଂଶ ବିକାଶଶାଳ ଦେଶର ଉଷ୍ଣ ଉପକଟ୍ଟାବନ ଜଳରାଶିରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । (ଉଷ୍ଣ : ନାସା ୨୦୧୯)

ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ପ୍ରତି ବିପଦ

ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ଗୁଡ଼ିକ ଭଙ୍ଗର ଅଟେ । ବେଆଇନ ମାଇଧରା, ମାତ୍ରାଧରକ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳ ଓ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରର ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ ଯୋଗୁଁ ସେସବୁ ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି (ଚିତ୍ର ୩.୫ ଦେଖନ୍ତୁ) । ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ପୃଥ୍ବୀରେ ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀରର ଏକ-ତୃତୀୟାଂଶ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଇଛି ବା ଭୀଷଣ କ୍ଷତିଗ୍ରୁଷ ହୋଇଛି । ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରବାଳ ଉପକଟ୍ଟାବନ ଜଳରାଶିରେ ରହିଛି, ଯେଉଁଠି ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ବିକାଶଶାଳ ଦେଶମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସମଳ ନାହିଁ ।

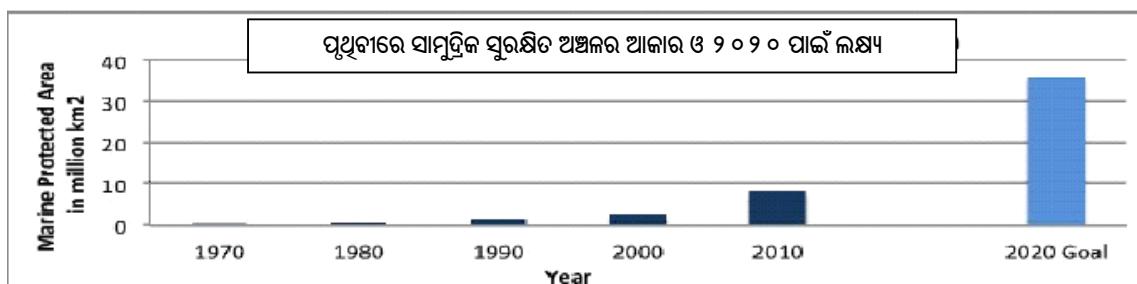
ମାଇଧରାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା, ପ୍ରଦୂଷଣ ହ୍ରାସ କରିବା, ପ୍ରକୃତି ସୁରକ୍ଷା ଅର୍ଥ ଆଧାରିତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥଳୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ପରିବେଶ ଅନୁକୂଳ ଭଙ୍ଗରେ ଉପକୁଳରେ ବିକାଶ ଅଥବା ପ୍ରବାଳର କ୍ଷତିକାରକ ଜୀବ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ । ଏସବୁ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଚିତ୍ର ୩.୫ : ମଣିଷର କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରବାଳ ପ୍ରାଚୀର ପ୍ରତି ବିପଦ (ଉଷ୍ଣ : SEOS 2012)

ନ.ନ ଗଉଁର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସାମ୍ପଦିକ ସ୍ଵରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ

ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ (MPA) ସମୁଦ୍ରର ପ୍ରାକୃତିକ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଅଟେ । ଏହା ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୈବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ବ୍ୟବସାୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଛ ଓ ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମହତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ସଂପ୍ରତି ପୃଥ୍ବୀରେ ସମୁଦ୍ରର ପ୍ରାୟ ଶତକଢ଼ା ଦୁଇଭାଗ ସ୍ଥାନ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଟେ । ତୁଳନା କରି ଦେଖିଲେ ପୃଥ୍ବୀର ସ୍ଥଳଭାଗର ଶତକଢ଼ା ୧୯ ଭାଗ ସ୍ଥାନ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଟେ । ଜୈବ ବିବିଧତାର ଅନ୍ୟତମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ମହାସାଗରମାନଙ୍କର ଶତକଢ଼ା ୧୦ ଭାଗକୁ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ (MPA) ପରିଣାତ କରିବା । ସଂପ୍ରତି ଅଧିକାଂଶ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ ନିକଟରେ ରହିଛି । ଉପକୂଳଠାରୁ ୨୦୦ ମାଇଲରୁ ଅଧିକ ଦୂର ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଅବସ୍ଥିତ, ତଥାକଥୁତ ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷା ଅତି ସାମିତ ଅଟେ । ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ହେଉଛି, କୌଣସି ଦେଶ ଏଠାରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଚାହିଁବେ ନାହିଁ । କାରଣ ଏହା ସେମାନଙ୍କର ସାମାରେ ରହି ନଥାଏ ।

ଟିକ୍ ଣ.୩ : ୨୦୨୦ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପରିଶ୍ରମ ପାଇଁ ଅନେକ ସାମଦିକ ସରକ୍ତିତ ଆଶ୍ଵଳର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । (ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ : UNEP-WCMC 2012)

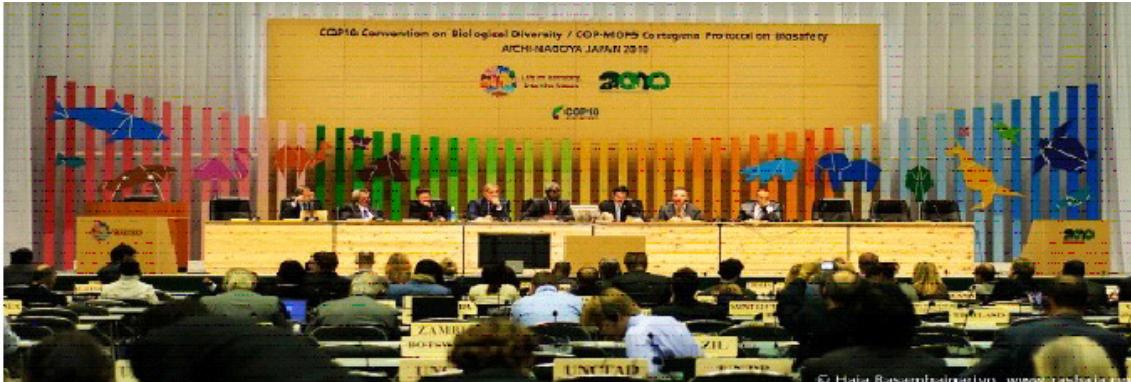
ଗଡ଼ାର ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ବେଶ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ତାହା ମହାଆଗରର ମୋଟ କ୍ଷେତ୍ରପଞ୍ଚଳର ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ପରିମିତ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟାପି ରହିଛି । ସିରିଡ଼ି ଅନୁସାରେ ଏଠାରେ ଜେବ ବିବିଧତାର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭରି ରହିଛି । ଯଦିଓ ଗଡ଼ାର ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାଗର୍ଯ୍ୟ ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି (ସେମଦି ଆଇନ ଉପରେ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ଚକ୍ରନାମା, UNCLOS), କିନ୍ତୁ ଏହା

ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ମାଛିଧାରା, ନୌଗାଳନା,
ପ୍ରଦୂଷଣ ବା ସମୁଦ୍ର ପୃଷ୍ଠା ଖଣ୍ଡି ଖୋଦନ ଆଦି
ରହିଛି । ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥାପନ ବିଷୟ
ଏଥୁରେ ନାହିଁ ।

ଚିତ୍ର ୩.୭: ଉପକୁଳଠାରୁ ୨୦୦ ମାଇଲ
ଦୂରରେ ଥିବା ଗଡ଼ାର ସମୁଦ୍ରକୁ (ନୀଳ ରଙ୍ଗ
ଅଞ୍ଚଳ) ଦର୍ଶାଉଥିବା ପୃଥିବୀ ମାନଚିତ୍ର ।
ଏଠାରେ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଜନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ
ହୋଇ ନଥାଏ । (ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ : EOE 2012)

ସଂପ୍ରତି ଗଡ଼ାର ସମୁଦ୍ରରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି । ଉଦାହରଣ ସରୂପ ୨୦୦୨ ମସିହାରେ କେତେକ ପଡ଼ୋଣା ରାଷ୍ଟ୍ର ଯଥା ଇଟାଲି, ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ମୋନାକେ ଦ୍ୱାରା ସାକ୍ଷର କରାଯାଇଥିବା ଏକ ବୁକ୍କିନାମା ଅନୁସାରେ ଭୂମଧ୍ୟ ସାଗରରେ ପେଲାଗୋସ ଅଭ୍ୟାଗଣ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିବା ନୌକାର

ଗତିଧିରୁ ନିୟମଙ୍କଣ ପାଇଁ ସେମାନେ ରାଜି ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶରୁ ଆସୁଥିବା ନୌକାକୁ ନିୟମଙ୍କଣ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି, ଆଷାର୍କଟିକାର ଶାତଳ ଜଳରେ ଥିବା ଦକ୍ଷିଣ ଓରକ୍ଜନେ ସାମୁଦ୍ରକି ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ । ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ସ୍ଥାପିତ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ମାଛ ଧରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥାଏ । ଆଷାର୍କଟିକା ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୈବ ସଂରକ୍ଷଣ କମିଶନ (CCAMLR)ର ସଦସ୍ୟ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତ ଜାତି ରାଷ୍ଟ୍ର ଦ୍ୱାରା ଏହି ସାମୁଦ୍ରିକ ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ଗଡ଼ାର ସମୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ କେତେକ ଦେଶ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଚୁକ୍ରିନାମା ଯୋଗୁଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅଧୁକାର ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ନଥାଏ । ଏହା ଅର୍ଥ ସାକ୍ଷରକାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଏହି ନିୟମ ମାନିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ବାଧ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ନୃତ୍ୟ ଆନ୍ତରିକ ଚୁକ୍ରିନାମା ଉଦାହରଣ ସବୁପାଇଁ UNCLOS ଅଧିନରେ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ଚୁକ୍ରିନାମା) ବିନା ଗଡ଼ାର ସମୁଦ୍ରରେ ସାମୁଦ୍ରିକ ଅଞ୍ଚଳର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର ହୋଇପଡ଼ିବ । ଏହିପରି ଏକ ଚୁକ୍ରିନାମା କରିବା ଆଇନଗତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଷ୍ଟକର ଅଟେ । ମାଛ ମିଳୁଥିବା ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନକୁ ନୌକାମାନଙ୍କ ପହଞ୍ଚିବା ଏହାଦ୍ୱାରା ସାମିତି ହୋଇପାରେ । ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା କଷ୍ଟକର ଓ ବ୍ୟୟସାପେକ୍ଷ ଅଟେ ।

୪. ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ବଣ୍ଣନ

ପୃଥିବୀରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ସମସ୍ୟା ଉପରେ କରାଯାଇଥିବା ଆନ୍ତରିକ ବୁଝାମଣା ଓ ଚୁକ୍ରିନାମା ଯଥା ଜୈବ ବିବିଧତାର ସୁରକ୍ଷା ସର୍ବଦା କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ତାହା ହେଲା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କିଏ ଦାୟୀ ? ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଖର୍ଚ୍ଚ କିଏ ବହନ କରିବ ? ଜୈବ ବିବିଧତାରୁ କାହାକୁ ଲାଭ ମିଳିବ ? କାହାର କ୍ଷତି ହେବ ଓ କାହାର ଲାଭ ହେବ ?

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସହ ଜଡ଼ିତ ଏକ ଜଟିଳ ବିଷୟ ହେଉଛି ଜୈବ ବିବିଧତା । ଜୈବ ବିବିଧତା ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ୨୦୧୦ ମସିହାରେ ପୃଥିବୀରେ ଏକ ନୀତି ନିର୍ଢାରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ଏକ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି - ପୃଥିବୀରେ ଜୈବ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ, ପୁନେସ୍ଥାପନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ଓ ଜ୍ଞାନକୌଣସି କେଉଁଠୁ ଆସିବା ଉଚିତ ?

୪.୧ ଜୈବ ବିବିଧତା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅର୍ଥ

ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧୁକାଂଶ ଅର୍ଥ ବିଶ୍ୱ ପରିବେଶ ସୁବିଧା (GEF)ରୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଅର୍ଥକୋଷ ବିଭିନ୍ନ ପରିବେଶଗତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯଥା ବିକଶିତ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଜୈବ ବିବିଧତା ଚୁକ୍ରିନାମା ଅନୁସାରେ ପ୍ରକୃତି ସଂରକ୍ଷଣକୁ ସହାୟକ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ବିକଶିତ ଦେଶମାନଙ୍କର ସେଙ୍ଗାକୃତ ଦାନରୁ ବିଶ୍ୱ ପରିବେଶ ସୁବିଧା (GEF)କୁ ଅର୍ଥ ଆସିଥାଏ (ଚିତ୍ର ୪.୧ ଦେଖନ୍ତୁ) । ଏହି ଅର୍ଥ କିପରି ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ସେ ବିଷୟରେ ଜୈବ ବିବିଧତା ଚୁକ୍ରିନାମା ସଦସ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀ (COP)ନିଷ୍ଠି

ନେଇଥାଏ । ୨୦୦୩ ମସିହାଠାରୁ ଜିଇଏଫ୍ ଏହାର ଅଧିକାଂଶ କେବ ବିବିଧତା ଅର୍ଥ (୨୯୦ କୋଟି ଆମେରିକାଯ୍ ଡଲାର) ପୃଥିବୀରେ ୨୦୦୦ ଟିରୁ ଅଧିକ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟୟ କରିଛି । ଏହା ଗଣ.୪ ଲକ୍ଷ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟରରୁ (ଭାରତ କ୍ଷେତ୍ରଫଳର ଦୁଇଗୁଣ) ଅଧିକ ଅଟେ ।

ସବୁ ଦେଶମାନେ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଯେ ପୃଥିବୀରେ କେବ ବିବିଧତାର କ୍ଷତି ଭୁଲନାରେ କେବ ବିବିଧତା ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଜିଇଏଫ୍, ବିଭିନ୍ନ ସରକାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଵତରୁ ବ୍ୟୟ ହେଉଥିବା ଅର୍ଥ ଯଥେଷ୍ଟ କମ ଅଟେ ।

କେହି କେହି ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି ଯେ କେବ ବିବିଧତା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରାଯାଉଛି । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ କେବ ବିବିଧତା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରାଗଲେ ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅର୍ଥନେତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲାଭପ୍ରଦ ହୋଇପାରିବ ।

କେବ ବିବିଧତାର ସ୍ଵରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଜଶିତ ଦେଶରେ କେଉଁଠୁ ଅର୍ଥ ଆସିଥାଏ ?

ଅନେକ ସମୟରେ ବିକାଶଶାଳ ଦେଶମାନେ କେବ ବିବିଧତାର ସ୍ଵରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟୟ ବହୁଲ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇନଥାନ୍ତି । ଏଥୁସହିତ ଶିକ୍ଷାନ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଜିଇଏଫ୍କୁ ଅର୍ଥ ଦେଉଥିବାରୁ ଏ ଦିଗରେ ଅଧିକ ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ଚାହିଁ ନଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ କେଉଁଠୁ ସମଳ ଯୋଗାଡ଼ କରାଯିବ ? କେତେକ କହନ୍ତି ଯେ ଧନୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେମାନଙ୍କ କେବ ବିବିଧତା ହ୍ରାସ ଘଟାଇ ସାରି ବର୍ତ୍ତମାନ କେବ ବିବିଧତାର ସ୍ଵରକ୍ଷା ପାଇଁ ଦରିଦ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କୁ କହୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପୃଥିବୀରେ କେବ ବିବିଧତାର ସ୍ଵରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଧନୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଟେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ ଯଦିଓ ବିକାଶଶାଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଗରାବ, ସେମାନେ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପରି ଅଧିକ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ବଙ୍ଗରେ ସେମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏଯାବତ୍ ଧନୀରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସେଜ୍ଜାକୃତ ଭାବେ ଜିଇଏଫ୍କୁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । କେତେକଙ୍କ ମତରେ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଟେ । ତେଣୁ ବାଧବାଧକତାରେ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ ପୃଥିବୀରେ କେବ ବିବିଧତା ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମଳ ନ ଥିବାରୁ ସେଜ୍ଜାକୃତ ଅନୁଦାନ ଏଥୁପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅର୍ଥ ଆଦାୟକୁ ବାଧତାମୂଳକ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଶେଷରେ ମନକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସେ, ଏହି ଅର୍ଥ କଣ କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ୦୧ରୁ (ତେଣୁ ଟିକ୍କିପଦାତାଙ୍କୀରୁ) ଆଦାୟ କରାଯିବ ? ଏହାଛିଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଯଥା ବେସରକାରୀ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଓ ଉପଭୋକ୍ତାଙ୍କୀରୁ କଣ ଆଦାୟ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ସମାଧାନ ହେଉଛି, ଏହି ଅର୍ଥ ପ୍ରଦୂଷଣକାରୀଙ୍କ ୦୧ରୁ ଆଦାୟ କରାଯିବ ଅଥବା ଖାରଚି ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି କରୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ଉପରୁ ଆଦାୟ କରାଯିବ । ଏହାର ବିରୋଧ ମତ ହେଉଛି ଯେ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ନପାରେ, ଏହାର ପ୍ରଚଳନ କରିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥନେତିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବ୍ୟାହତ ହୋଇପାରେ ।

୪.୭ ସମଳ ଓ ସୁରଖାର ବଣ୍ଣନ : ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଟୋକଲ

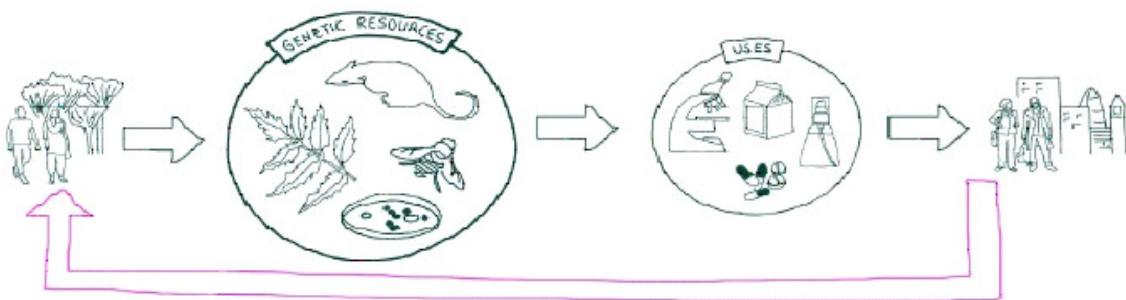
କେବ ବିବିଧତା କନ୍ତ୍ରେନେସନ୍ର ଟିନୋଟି ପ୍ରମୁଖ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ ହେଲା ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ବ୍ୟବହାରରୁ ମିଳୁଥିବା ଲାଭର ଯଥୀଯତ ଓ ଉପ୍ରୟୁକ୍ତ ବଣ୍ଣନ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଯଥା କେବିକ ବିବିଧତା ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଏହାର ସହନାୟ ବ୍ୟବହାର ଦିଗରେ ଏହା ଏକ ପ୍ରମୁଖ ଉପାଦାନ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ପ୍ରତି ଜୀବ ଦେହରେ ଆନୁବଂଶିକୀ ଯୁନିଟକୁ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ କୁହାଯାଏ । ଏହା ଗୋଟିଏ ଜୀବର ଗୁଣାବଳୀକୁ ଦର୍ଶିକଥାଏ ଯାହାକି ବଂଶାନୁକ୍ରମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପିଢ଼ୀମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥାଏ । ଜୀବର ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ଜ୍ଞାନ ତଥା ଏହାର ଗୁଣାବଳୀର ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିଲେ ତାହା ବ୍ୟବସାୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲାଭପ୍ରଦ ହୋଇଥାଏ । ଏଥରୁ ନୃତ୍ୱ ଔଷଧ, ଉରମ ଖାଦ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଏଞ୍ଜିନୀୟ, ପ୍ରସାଧନ ସାମଗ୍ରୀ ଆଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମଳ ପରି ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ଓ ଏଥୁସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାରମ୍ପରିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ, ଯାହାକି ଦେଶୀୟ ଭାବେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଥାଏ, ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ବିତରଣ କରାଯାଇ ନଥାଏ । ଜେବେ ବିବିଧତାର ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ ଥିଲେ, ତାହା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ରହିଥାଏ । ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଉପକଟିବନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ବିକାଶଶଳ ଦେଶରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ରହିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଥିବାରୁ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସାମଗ୍ରୀ ସମଳର ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି । ତେବେ ଏସବୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଶିକ୍ଷାନ୍ତର ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ରହିଥାନ୍ତି । ବିକାଶଶଳୀ ଦେଶ ପରିପ୍ରେସାରେ ଦେଖିଲେ ଏହାକୁ ଜେବେ ଚୋରାଚାଲାଣ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଟିଏ ଦେଶରୁ ଅନୁମତି ନ ନେଇ ସେଠାକାର ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଓ ଏହାର ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରୟୋଗରୁ ମିଲୁଥିବା ଲାଭର ଅଂଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶକୁ ପ୍ରଦାନ ନ କରିବା ।

ନାଗୋଧା ପ୍ରୋଟୋକଳ

ଅନେକ ବର୍ଷର ବିମର୍ଶ ପରେ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳର ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ସେସବୁର ବ୍ୟବହାରରୁ ମିଲୁଥିବା ଲାଭର ଉପଯୁକ୍ତ ବଣ୍ଣନ ଉପରେ ଏକ ଚୁକ୍କିନାମା (ନାଗୋଧା ପ୍ରୋଟୋକଳ, ଏହି ଚୁକ୍କିନାମା ହୋଇଥିବା ଜାପାନର ନାଗୋଧା ସହରର ନାମ ଅନୁସାରେ) ୨୦୧୦ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଦଶମ ସତା (COP 1୦)ରେ ସାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଚୁକ୍କିନାମା ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସ୍ଥିଯୋଗ ଦେଉଥିବା ଦେଶମାନେ ଏହାର ବ୍ୟବହାରରୁ ମିଲୁଥିବା ଲାଭ ଅଂଶ ପାଇବା ପାଇଁ ଚୁକ୍କ କରି ପାରିବେ (ଚିତ୍ର ୪.୧ ଦେଖନ୍ତୁ) । ଏହି ଚୁକ୍କିନାମା ଅନୁସାରେ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳର ଲାଭଜନକ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ପାରମ୍ପରିକ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଲାଭରୁ ଭାଗ ପାଇପାରିବେ । ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ବା ତତ୍ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାରମ୍ପରିକ ଜ୍ଞାନ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ସଂଗଠନ ବା ଦେଶ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଅଟେ । ସେମାନେ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଦେଶରୁ ଅନୁମତି ନେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଲାଭର ବିତରଣ ପାଇଁ ରହିଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସେମାନେ ମାନିବାକୁ ରାଜିଥିବା ଦରକାର ।

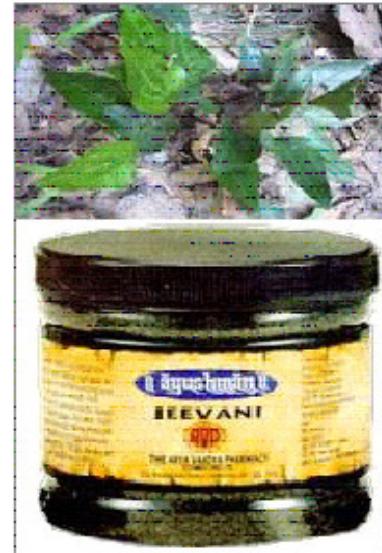

ଚିତ୍ର ୪.୧ : ବ୍ୟବହାର ଓ ଲାଭ ବଣ୍ଣନ ମଡ଼େଲ । ପାଇଁ ରଙ୍ଗର ତାର ଚିତ୍ର ଅନୁସାରେ ଜେବେ ବିବିଧତାର ବ୍ୟବହାର କରି ଉପରୁ ନୃତ୍ୱ ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ମିଲୁଥିବା ଲାଭ ଜେବେ ବିବିଧତା ଅଣ୍ଟାଯାଇଥିବା ଦେଶକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । (ଉସ : CBD ୨୦୧୧, ସଂଶୋଧନ)

ଲାଭକୁ ଅର୍ଥ ହିସାବରେ ବା ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ହିସାବରେ ବନ୍ଧନ କରାଯାଇପାରେ । ଗବେଷଣାରୁ ମିଳୁଥିବା ନୂଡ଼ନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳକୁ ଗୋଟିଏ ଦେଶକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହି ଲାଭ ଜେବେ ବିବିଧତାର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଏହାର ସହନୀୟ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସହାୟକ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ପୃଥ୍ବୀରେ ତୁଳନାତ୍ମକ ନିୟମ ପ୍ରଣାମନ ନିମାନ୍ତେ ନାଯୋଗା ପ୍ରୋଟୋକଲ ସହାୟକ ହେବ ।

ଲାଭ ବନ୍ଧନର ଉପାଯକଣ୍ଠ

ଭାରତର କେଳନ ଜଙ୍ଗଳ ଅଞ୍ଚଳରେ କାନି ଜନଜାତି ବସବାସ କରନ୍ତି । ଉପକଟିବନ୍ଦ ଉଭିଦ ଉଦ୍ୟାନ ଓ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର (TBGRI) ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦଳ ଏକଦା ଏହି ଜଙ୍ଗଳକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ କାନି ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକମାନେ ବୁଲାଇ ଦେଖାଉଥିଲେ । ବୁଲିବା ଭିତରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଦେଖିଲେ ଯେ ଏହି ଲୋକମାନେ ଏକ ପ୍ରକାରର ଫଳ ଖାଉଛନ୍ତି ଯାହାକି ତାଙ୍କୁ କର୍ମ ଚଞ୍ଚଳ ଓ ସତେଜ ରଖୁଛି । ଏହି ଫଳର ଉପର ବିଷୟରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ କାନି ଲୋକମାନେ ଅନିକ୍ଷ୍ଵଳ ଥିଲେ । ସେମାନେ କହୁଥିଲେ ଯେ ଏହା ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଗୁପ୍ତ ଜ୍ଞାନ । ସେ ବିଷୟରେ ବାହାର ଲୋକଙ୍କୁ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅନେକ ବୁଝାଇବା ପରେ ସେମାନେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଗଛଟିକୁ ଦେଖାଉଥିଲେ । ଏହାର ଗୁଣାବଳୀ ପରାମା ପାଇଁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କେତୋଟି ଗଛ ସଂଗ୍ରହ କଲେ । ଏକଥା ଜଣା ପଡ଼ିଲା ଯେ ତାହା ଏକ ବିରଳ ବୃକ୍ଷ, ଯାହାକି ସେହି ପର୍ଵତମାଳରେ ଦେଖାଯାଏ । ଯଦିଓ ଏହି ଗଛ ବିଷୟ ପୂର୍ବରୁ ଲିପିବନ୍ଦ ହୋଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏହାର ପାରମହିକ ବ୍ୟବହାର ଓ ସତେଜ ଗୁଣ ବିଷୟରେ କିଛି ଜଣା ନଥିଲା । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଜୀବିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ଏହି ଫଳରେ ଏକ ପଦାର୍ଥ ଥିଲା ଯାହାକି ଅବସନ୍ନତା ଦୂର କରିପାରିବ । ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସେମାନେ ‘ଜୀବନୀ’ ନାମରେ ଏକ ଔଷଧ ପ୍ରତ୍ୱତ କଲେ ଯାହା ସାମ୍ବୁୟ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ ଏବଂ କୁନ୍ତି ଓ ଅବସନ୍ନତା ଦୂର କରିପାରିବ । ଏହି ଔଷଧ ବିନ୍ଦିରୁ ମିଳୁଥିବା ଆୟରୁ ଧାରୀ କାନି ଜନଜାତିର ଲୋକଙ୍କୁ ଦେବା ନିମାନ୍ତେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ । କେଳନରେ କାନିମାନଙ୍କର ବିକାଶ ଓ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏକ ସତେଜ ତ୍ରୁଷ୍ଟ ଫଳ ଗଠନ କରାଗଲା । କାନିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଭିଦ ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲା ।

ଚିତ୍ର ୪.୨ : କାନି ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ଉଭିଦ (ବାମ) ବିନ୍ଦି ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୱତ ଔଷଧ ଜୀବନୀ (ଡାହାଣ) । (ଉପର : Wikipedia and <http://sanjeevaniherbals.com>)

ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଟୋକଲର ଏପାଖ ସେପାଖ

ପଚାଶଟି ଦେଶ ଏହାକୁ ସାକୃତି ଦେଲେ (ଏହାର ଅଂଶ ହେଲେ) ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଟୋକଲ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବ । ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହା ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇପାରିବ । ଏହି ପ୍ରୋଟୋକଲ ଅଧିନରେ କିପରି ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛେ, ସେ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରମାନେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରସ୍ତର ହେବେ ।

ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଟୋକଲରେ ସମଳର ବ୍ୟବହାର ଓ ତତ୍ତ୍ଵନିତ ଲାଭର ବିତରଣ ନେଇ ନିୟମ ପ୍ରତ୍ୱତ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କର ଗବେଷକ ଓ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ମାନେ ବିକାଶଶାଳ ଦେଶରୁ ଲକ୍ଷ ଜାତିର ନମୁନା (ସେମାନଙ୍କର ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ସମେତ) ନେଇ ସାରିଛନ୍ତି । ଏହା ଉପରେ କି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯିବ ସେ ନେଇ ରାଜିନାମାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନାହିଁ । କେତୋକ ଲୋକ କହନ୍ତି, ଅତୀତରେ ଏହି ନମୁନାମାନ ଉପଯୁକ୍ତ ତଙ୍କରେ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି । ସେମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଟୋକଲ ଲାଗୁ କରିବା ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ିର ବେଗ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ନିୟମ ଲାଗୁ ହେବା ଏବଂ ନୂଆ ନିୟମ ଲାଗୁ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଅତୀତରେ ଯିଏ ଦ୍ୱାରା ଗାଡ଼ି

ଚଳାଉଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଜୋରିମନା କରିବା । ଅନ୍ୟମାନେ କହନ୍ତି, ଯେଉଁ ଦେଶରୁ ଏହି ସବୁ ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି, ସେଠାରେ ଏବେ ସେସବୁ ଉଭିଦ ରହିଛି । ସେସବୁ ଦେଶ ଏବେ ବି ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟର ମାଲିକାନା ସ୍ଵର୍ଗ ଜାହିର କରୁଥିବାରୁ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ମିଳୁଥିବା ଲାଭରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାଗ ମିଳିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଷୟ ହେଲା, ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ଥିବା ସାମୁଦ୍ରିକ ଜୀବ ମାନଙ୍କର (ମୋଷ, ଶୌଭାଲ, କବକ ଇତ୍ୟାଦି) ଅନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ନିୟମଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାଗୋଯା ପ୍ରୋଗ୍ରାମର ଭୂମିକା ନାହିଁ । ଏହି ସମଳର କୌଣସି ମାଲିକ (ପ୍ରଦାନକାରୀ) ନ ଥିବାରୁ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁକ୍ତଭାବେ ମିଳୁଛି । ଆଜିକାଲି ସାମୁଦ୍ରିକ ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳକୁ ଉନ୍ନତ ଦେଶରେ ଥିବା ଅଛ ସଂଖ୍ୟକ ଗବେଷକ ଓ କଞ୍ଚାନୀ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ।

ଦୀର୍ଘକାଳରୁ ପରମ୍ପରା ଭାବେ ଚଳିଆସିଛି ‘ଗଭୀର ସମୁଦ୍ର ସାଧାନତା’ । କେତେକଙ୍କ ମତରେ ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣାରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ ଗଭୀର ସମୁଦ୍ରରେ ଥିବା ଆନୁବଂଶିକୀ ସମଳ ଉପରେ ସମ୍ଭାବନା ମଣିଷ ସମାଜର ଅଧିକାର ରହିଛି । ଏଥରୁ ମିଳୁଥିବା ଅର୍ଥନୈତିକ ଲାଭକୁ ବିକାଶଶାଳ ଦେଶରେ ଜେବ ବିବିଧତା ସଂରକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ସଂପ୍ରସାରିତ ଅର୍ଥ

ABS : ଉପଲବ୍ଧତା ଓ ଲାଭର ବିତରଣ

CBD : ଜୀବିଜ ବିବିଧତା ରୂପିନାମା

CCAMLR : ଆଣାର୍କଟିକା ସାମୁଦ୍ରିକ ଜେବ ମଣ୍ଡଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଉପରେ ରୂପିନାମା

FAO : ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନ, ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ଏକ ସଂସ୍ଥା

GDP : ମୋଟ ଘରୋଇ ଉପାଦନ

GEF : ବିଶ୍ୱ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା

MPA : ସାମୁଦ୍ରିକ ସ୍ଥରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ

TBGRI : ଉପକଟିବନ୍ଧ ଉଭିଦ ଉଦ୍ୟାନ ଓ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ

UN : ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ

UNCLOS : ସମୁଦ୍ର ନିୟମ ଉପରେ ମିଳିତ ଜାତିସଂଘ ରୂପିନାମା

ସହାୟକ ପ୍ରସ୍ତରିକା ଓ ଉତ୍ସ

୧. ଉପକ୍ରମଣିକା

- Aichi Biodiversity Targets. <http://www.cbd.int/sp/targets/>
- Barthlott, W., Biedinger, N., Braun, G., Feig, F., Kier, G. & J. Mutke (1999): Terminological and methodological aspects of the mapping and analysis of global biodiversity. In: Acta Botanica Fennica 162: 103-110. http://www.biologie.uni-hamburg.de/b-online/bonn/Biodiv_mapping/phytodiv.htm
- Butchart SHM, et al. 2010. Global Biodiversity: Indicators of Recent Declines. Science 328, 1164. DOI: 10.1126/science.1187512
- Mora C, Tittensor DP, Adl S, Simpson AGB, Worm B. 2011. How Many Species Are There on Earth and in the Ocean? PLoS Biol 9(8): e1001127. doi:10.1371/journal.pbio.1001127
- Convention on Biological Diversity 2010. Biodiversity Scenarios: Projections Of 21st Century Change In Biodiversity And Associated Ecosystem Services. A Technical Report for the Global Biodiversity Outlook 3. <http://www.cbd.int/gbo/gbo3/doc/CBD-TS50-GBO3-Scenarios-Digital-web.pdf>
- Convention on Biological Diversity 2011. Global Biodiversity Outlook 3. <http://www.cbd.int/GBO3/Department-of-Economic-and-Social-Affairs-of-the-United-Nations-Secretariat-2011-The-Millennium-Development-Goals-Report>. http://www.un.org/millenniumgoals/11_MDG%20Report_EN.pdf
- International Union for Conservation of Nature. The IUCN Red List of Threatened Species TM <http://www.iucnredlist.org/>
- Meyers N. et al. 2000. Biodiversity hotspots for conservation priorities. Nature 403, 853-858

- United Nations Environmental Programme/Global Partnership for Oceans. 2012. <http://www.globalpartnershipforoceans.org>
- United Nations Decade on Biodiversity. <http://www.cbd.int/2011-2020/>
- World Resources Institute 2001. Burke L, Kura Y, Kassem K, Revenga C, Spalding, M, McAllister, D. PILOT Analysis of Global Ecosystems. Coastal Ecosystems. <http://www.wri.org/wr2000>
- WWF 2010. Living Planet Report 2010. Biodiversity, biocapacity and development Living Planet Report 2010. http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/Living_Planet_Report_2010_dv/
- WWF 2012 Living Planet Report 2012. Biodiversity, biocapacity and better choices http://wwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report

9. ସ୍ମୂଳଭାଗରେ ଜୈବବିଦିତା

- Fischer, G., van Velthuizen, H. & Nachtergael, F. 2000. Global agro-ecological zones assessment: methodology and results. Interim report. Laxenburg, Austria: International Institute for Systems Analysis (IIASA), and Rome: FAO.
- FAO 2002. World agriculture: towards 2015/2030. <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/004/y3557e/y3557e.pdf>
- Food and Agriculture Organisation. 2010. The State of Food and Agriculture 2010-2011. <http://www.fao.org/docrep/013/i2050e/i2050e00.htm>
- Food and Agriculture Organisation. 2012. FAO Statistical Yearbook 2012. <http://www.fao.org/docrep/015/i2490e/i2490e00.htm>
- UNEP-WCMC. 2012. World Database on Protected Areas. <http://www.unep-wcmc.org>

10. ସମ୍ବୂଦ୍ଧରେ ଜୈବବିଦିତା

- Australian Government. Great Barrier Reef Marine Park Authority 2009. A “big picture” view of the Great Barrier Reef. http://onboard.gbrmpa.gov.au/_data/assets/pdf_file/0020/48233/Reef-Facts-01.pdf
- Burke L, et al. 2011. Reefs at Risk Revisited. <http://www.wri.org/publication/reefs-at-risk-revisited>
- Convention on the Conservation of Antarctic Marine Living Resources CCAMLR <http://www.ccamlr.org/default.htm>
- Coral Triangle Atlas. 2012. About Coral Triangle. <http://ctatlas.reefbase.org/coraltriangle.aspx>
- EoE (Encyclopedia of Earth). 2012. UNCLOS. <http://www.eoearth.org>
- European Commission. 2009. The Common Fisheries Policy. A Users Guide. http://ec.europa.eu/fisheries/documentation/publications/pep2008_en.pdf
- FAO 2010. The State Of World Fisheries And Aquaculture 2010. <http://www.fao.org/docrep/013/i1820e/i1820e.pdf>
- FAO 2012. FAO Statistical Yearbook 2012. <http://www.fao.org/docrep/015/i2490e/i2490e00.htm>
- FAO 2012 Aquaculture photo library <http://www.fao.org/fishery/photolibrary/photo/en/?page=2&ipp=10>
- Greenfacts 2012. Scientific Facts on Fisheries. <http://www.greenfacts.org/en/fisheries/index.htm>
- NASA 2011. New Worldwide Coral Reef Library Created. http://www.nasa.gov/vision/earth/lookingatearth/coralreef_image.html
- Pauly D. 2003. Ecosystem impacts of the world's marine fisheries. Global Change Newsletter, 55, page 21
- SEOS. 2012. Coral reefs under attack. http://lms.seos-project.eu/learning_modules/coralreefs/coralreefs-c03-p01.html
- Tethys Research Institute 2012. Pelagos Sanctuary <http://www.tethys.org/sanctuary.htm>
- UNEP-WCMC. 2012. World Database on Protected Areas. <http://www.unep-wcmc.org>
- UNLOS: http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/UNCLOS-TOC.htm
- WDCS 2012. First High Seas MPA Designated In Antarctica. http://www.wdcs.org/story_details.php?select=490

11. ଲାଭ ଓ କ୍ଷତିର ବଣ୍ଣନା

- Anuradha R.V. 2012. Sharing with the Kanis. A case study from Kerala, India <http://cbd.int/doc/case-studies/abs/cs-abs-kanis.pdf>
- CBD 2012. The Nagoya Protocol on Access and Benefit Sharing. <http://www.cbd.int/abs>
- Gilbert N. 2012. Dirt Poor. Nature. Vol 483, p 525
- Global Environment Facility (GEF). 2010. Financing the Stewardship of Global Biodiversity. <http://www.thegef.org>
- Global Environment Facility (GEF). 2012. <http://www.thegef.org>
- Nirina H. 2010. Photo of COP10. <http://www.flickr.com/photos/rashaja/5098931764/in/photostream>
- The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. 2011. The World Bank Annual Report 2010. <http://www.worldbank.org/>
- The International Centre for Integrated Mountain Development, ICIMOD <http://www.icimod.org/?q=2244>
- United States National Cancer Institute. Kerry ten K& A, The access and benefit-sharing policies of the United States National Cancer Institute: a comparative account of the discovery and development of the drugs Calanolide and Topotecan. <http://www.cbd.int/abs/casestudies/Wells>